



laiškas

LIETUVIAMS

1967

BIRŽELIS

/

JUNE

GYVENIMUI TEKANT	* * *	222
PSICHOLOGAI APIE LAISVALAIKĮ	A. Sužiedėlis	224
LAISVALAIKĮ PRAŠVILPTI AR PRASMINGAI PRALEISTI?	K. Trimakas, S. J.	227
ATOSTOGOS, VASARA (eil.)	D. Sadūnaitė	232
TARNAUJANTI BAŽNYČIA	P. Rabikauskas, S. J.	234
POEZIJA IŠ LIETUVOS	Mažoji Sesuo	237
DIEVAS YRA MEILĖ	J. Dupay (paruošė J. Sav.)	238
ŠVIESOS ŠEŠĖLIAI TAMSOJ — II	J. Ignatonis	245
KUO KALTAS? Ponia M., A. Liaugminas, J. Vaišnys, S. J.		250
ATSINAUJINANČIOJ BAŽNYČIOJ: Dokumentai apie gimimų kontrolę	A. L.	252
VAIKAI APIE SUAUGUSIUS	G. Juozapavičiūtė	254
IR VĖL STOVYKLA!	A. Saulaitis, S. J.	256
SAUJA TĖVIŠKĖS ŽEMĖS (rec.)	D. Bindokienė	257
KNYGOS ATOSTOGŲ SKAITYMUI	A. Liulevičius	258
IŠKARPOS IŠ ANAPUS	Paruošė M. Banėnas	259
SKAITYTOJO ŽODIS		262
EKRANO MIRGESY: Blow-up	D. Lukienė	263
Filmus suglaustai vertinant	* * *	263

Šio numerio iliustracijos: Alg. Kezio, S. J., fotografijos tema "Laisvalaikis" (221, 224, 227, 228, 229, 231, 233, 258); J. Dovydėno fotografijos tema "Poilsis" (241 — 244); Z. Sodeikienės iliustracijos (232, 245, 247, 260); vysk. Pr. Brazio, M.I.C., atvaizdas (nuotr. Alg. Kezio, S. J.).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Gintarė Ivaškienė, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Gintautas Sabataitis, S. J., Zita Sodeikienė (techninė redaktorė), Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Viršelis ir vinjetės — Algirdo Kurausko. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonai: RE 7-8400 ir RE 7-8401. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiro numerio kaina — \$0.40.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$4.00, single copy 40c. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.



Vol. XVIII. 1367. Nr. 6.
B I R Ž E L I S / J U N E

laiškai
LIETUVIAMS

Šis Laiškų Lietuviams numeris (ne vienam prisidėjusiam sutrumpinęs laisvalaikį) kaip tik svarsto, kaip laisvalaikį sutrumpinti. Gal daugeliui, kurie skaitys prof. dr. Ant. Sužiedėlio ir K. Trimako, S. J., straipsnius, atrodys, kad jie, tampydami šią temą nuo sekmadienio neurozės iki dvasinės kultūros, tampo patį laiką, jį ilgindami (224-231). Bet tai tik įsivaizdavimas. Jie laisvalaikį tikrai jums sutrumpins. Jei tų pastangų dar kam neužtektų, dėl viso ko A. Liulevičius atostogautojams įdeda keletą knygų į "bagažą" (258), o D. Sadūnaitė skelbia atostogas pievoj (232)... Visi leidžiam laisvalaikį žiūrėdami su A. Keziu, S. J., kaip kiti jį leidžia (224-231). Galų gale (jei neskaitytume A. Saulaičio, S. J., prisipažinimo, kad jis mėgsta stovyklas — kas to nežino?! — 256), nueinam ilsėtis su J. Dovydeno poilsio mėgėjais... (241-244). Tada jau keltis atsikelti tik karštyje atsigerti — toks troškulys! Rodos, išgertum visą jūrą.

GYVENIMUI TEKANT

■ Kokia pažanga?

Ar Vatikano Suvažiavimo dokumentų tekstai yra paskleisti jūsų krašte? Kaip buvo priimti liturginiai pakeitimai? Ar tikintieji pilnai suprato liturginio atsinaujinimo ir reformos dvasią? Ar po Suvažiavimo parapijų gyvenime yra pastebimų pakeitimų? Ar parapijos komitetai yra įsteigti ar pagal Suvažiavimo dvasią atnaujinti? Ar yra pastebima pažanga pasauliečių sąjūdžiuose? Ar buvo gerai suprasti Suvažiavimo nurodymai apie ekumenizmą (t. y. sąjūdį ieškoti sugyvenimo ir vienybės tarp skirtingų krikščionių — Red.)?

Tai dalis svarbias sritis liečiančių klausimų, pasiūstų po visą pasaulį, ruošiantis Pasauliečių Apaštalavimo Pasauliniam Kongresui Romoje, spalio 11-18 d. Kongresas rengiamas paremti pasauliečių pastangas "sužinoti, suprasti ir įgyvendinti Visuotinio Bažnyčios suvažiavimo nutarimus, tema "Dievo tauta žmogaus kelionėje". Programa susideda iš dviejų dalių: pirma, apie šiandieninį žmogų, jo galvosena ir konkrečias jo situacijas; antra, apie pasauliečio, kaip Bažnyčios nario, vietą parapijoje, vyskupijoje, Bažnyčioje ir pokalby su nekatalikais.

Kaip mes, lietuviai, turėtume atsakyti į tuos anketos klausimus, kiek pas mus padaryta pažangos skleidžiant, studijuojant ir įgyvendinant Bažnyčios Suvažiavimo nutarimus?

Dokumentai lietuvių kalbon išversti, bet dar neatspausdinti; apie sistematingą jų studijavimą dar niekur neteko girdėti (tik neseniai sužinota, kad vysk. V. Brizgys ruošiasi sudaryti tokių studijų būrelį). Prie naujų liturginių pakeitimų "su šlubavimais" prisitaikoma, bet ar persiimama atsinaujinimo dvasia? O kur — pagal Bažnyčios suvažiavimo dvasią — parapijų komitetai.

kur pažanga pasauliečių sąjūdžiuose, kur siekiama sugyventi su kitais krikščionimis?

Rudenį bus rengiamas Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos Tarybos suvažiavimas Čikagoje. Ne viską toks suvažiavimas gali padaryti, bet šį tą gali, ko nėra nesistengę tokie didesni susibūrimai, kaip Lietuvių Katalikų Religinis Kongresas Washingtone. Mums atrodo, kad jis turėtų būti rengiamas Pasauliečių Apaštalavimo Pasaulinio Kongreso pavyzdžiu bei dvasia — ir geriau tuoj po jo, kad būtų galima pasinaudoti jo gairėmis.

■ Kas i tą pusę?

Įvairiuose tarptautiniuose kongresuose ir suvažiavimuose išeiviams dažniausia neleidžiama pilna teise dalyvauti, nes jie negali atstovauti valstybės. Anksčiau buvo kiek abejojama, ar lietuviai katalikai išeivijoje galės pasiūsti atstovus į Pasauliečių Apaštalavimo Kongresą Romoje, spalio 11-18 d. Ši abejonė išsisklaidė: lietuviams katalikams yra suteikta 20 vietų.

Bet kas atstovaus? Pirmenybė yra duodama lietuviams iš Amerikos: jų čia ir daugiau ir jie iš toliau. Likusias vietas užpildys gyvenantieji Europoje. Tik čia sunkybė: kelionės išlaidos. Kad nugalėjus tą kliūtį, JAV lietuvių spaudoje buvo paskelbta, kad tuo metu būsiantieji Europoje dabar kreiptųsi į Amerikos Romos Katalikų Federacijos valdybą: jiems būtų galima suteikti Kongreso atstovo teisę.

Apgailėtina, kad tenka klausti, ne kas tinkamesnis, bet "kas į tą pusę". Tokiu būdu atstovavimą taip svarbiame Kongrese nusprendžia pinigų turėjimas, o ne tinkamas atstovauti ir po to gyvinti Amerikos lietuvių pasauliečių veiklą. Galima ir nesitikėti, kad būtų padengtos visos atstovų kelionės išlaidos, bet taip pat nėra neįma-

noma, kad katalikų organizacijos nenulemtų tinkamesnio atstovavimo savo geriausių narių kelionių apmokėjimu ar bent parėmimu, kaip kad buvo bent dalinai padaryta ruošiant Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą.

■ Ko moko Detroitas?

Ar išlaikysime lietuviškas parapijas, ar tebeturėsime pamaldas gimtąja kalba Amerikoje? Tai klausimai, į kuriuos didele dalimi atsakome patys savo elgesiu ir rūpesčiu.

Tai rodo ir šv. Antano lietuvių parapijos Detroito epizodas. Joje lietuviai jautė, kad jų religiniai reikalai per mažai aprūpinami gimtąja kalba. Susiorganizavę po ilgų pastangų jie išgavo daugiau teisių. Apie galutinius rezultatus po pasitarimų su arkivyskupijos kancleriu pranešė parapijos lietuvių komitetas Drauge gegužės 25 d.: "Pasitarimų išdava — leistos antros sekmadienio Mišios lietuvių kalba... Patyrus kurijoje vyraujančias nuotaikas tautinių parapijų atžvilgiu galima spręsti, kad Šv. Antano parapija savo lietuvišką pobūdį išlaikys tik tuomet, jei visi kolonijos lietuviai katalikai labai aktyviai įsijungs į parapijos gyvenimą. Todėl komitetas kreipiasi į detroitiečius, ragindamas: 1) įstoti parapijon, 2) kas sekmadienį dalyvauti lietuviškose Mišiose, aktyviai įsijungiant į liturgiją, 3) vasaros metu pasinaudoti savom 8 val. Mišiom, 4) remti parapiją reguliariai aukojant ir dalyvaujant parapijos darbuose.

"Visi svarbieji reikalavimai, iškelti buvusiam lietuvių parapiečių susirinkime, dabar jau patenkinti. Lietuviškumo atžvilgiu padėtis parapijoje yra žymiai pagerėjusi. Jei neužmiršime savo katalikiškų ir lietuviškų pareigų, savo parapijos neprarasim".

Detroito epizodas mus moko: 1) kad parapijos lietuviškumo išlaikymas didele dalimi priklauso nuo mūsų pačių ir 2) kad, atsiradus kliūčių, jas paprastai tegalima nugalėti organizuotai parodant, kad mums rūpi lietuviškos pamaldos ir pati parapija.

Tai ypač išsidėmėtina, kai JAV vyskupai jau yra paprašę Vatikano daugiau teisių tvarkyti tautines parapijas, (žr. "L. L.", gegužis, 178 psl.).

■ Tautinių parapijų reikalu

Praėjusiame "L. L." numeryje (178 psl.) rašėme, kad Amerikos vyskupams Vatikaną paprašius besąlyginių teisių tautinių parapijų reikalu, tebematome kontroliavime reikalą ir todėl "manome, kad kreiptis į ją (Konsistorinę Komisiją prie Šventojo Sosto) yra mūsų lietuvių katalikų vadovaujančių organų pareiga — ne kokiuo protestu prieš JAV vyskupus, bet pilniau nušviečiant padėti".

Kaip Drauge (V. 27) pranešama, Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos valdyba nutarė tuo reikalu visų Amerikos lietuvių katalikų vardu paruošti ir pasiųsti Vatikanui išsamų memorandumą. Taip pat bandoma susisiekti ir kartu veikti su kitomis JAV katalikų tautinėmis mažumomis.

■ JAV katalikai

Išleisto *Official Catholic Directory* 1987 m. laida pateikia JAV katalikų apžvalgą skaičiais. 1966 m. JAV katalikų skaičius paraugo 618,735, taip kad metų gale krašte buvo 46,864,910 katalikų, t. y. 23.6% krašto gyventojų. Jiems patarnauja 59,892 kunigai (699 daugiau negu 1965 m.), 12,532 broliai (skaičius padidėjęs 284) ir 176,671 seselės (4,750 mažiau negu 1965 m.).

Katalikai išlaikė 14,148 mokslo įstaigas — iš jų 305 kolegijas ir universitetus, 2,341 vidurinę mokyklą, 10,927 pradžios mokyklas ir 118 globos įstaigas. Jau keturiolika metų iš eilės kolegijų studentų skaičius kyla — 1966 m. prisidėjus 17,809, jis pakilo iki 431,070. Šiuo metu katalikų mokyklose dėsto 205,687 mokytojai (1,896 daugiau negu 1965 m.).

1966 m. buvo 360,929 katalikų vedybos ir pakrikštyta 1,190,842 kūdikių. Katalikų išlaikomose ligoninėse yra 163,820 lovų, gi ligoninių patarnavimu pasinaudoja 18,707,071 pacientas.

Skaičiai neparodo visko, bet jie parodo kai ką. Tas *kai kas* šiuo atžvilgiu yra JAV katalikų visuomenės išorinis dydis. Dvasią pamatuoti yra kur kas sunkiau. Gerai, kad mums nereikia spręsti to klausimo, kas geriau, ar 46,864,910 katalikų Amerikoje 1966 m. gale, ar dvylika apaštalų Jeruzalėje Sekminių dieną.

Psichologų rūpesčiai dėl laisvalaikio

PROF. DR. ANTANAS SUŽIEDĖLIS

Psichologijos literatūroje yra žinoma "sekmadienio neurozė", kurią aptarė ir aprašė vienas iš psichoanalizės šulų — Ferenczi. Žmogus, regis, visą savaitę tvarkoj, ir sveikas, ir laimingas, o ateina sekmadienis — tai diegia skilvis, tai neaiškos baimės kyla, depresija užseina, gyventi nevyksta. Kai visos rolės išvaidintos, pareigos išpa-

reigtos, reikalavimai patenkinti, vaikai papenėti — kam tuomet esi žmogus reikalingas ir ko bevertas?

Jei anuomet, Ferenczi laikais, reikėjo rūpintis tik dėl sekmadienio, tai daugeliui žmonių dabar jau esti galimos bent dvi "neurozės dienos", ir vis dar siekiame trumpinti darbo valandas, kad būtų laisvalaikio daugiau. Kurlink tas viskas veda?

Susirūpinimo tuo dalyku daug, ir rimtuose sluoksniuose. Štai Amerikos psichologų sąjunga turi specialų komitetą: laisvalaikiui ir jo vartojimui. To komiteto pirmininkas nuogastauja, kad "laikas ir išoriniai ištekliai kur kas viršija mūsų vidinius išteklius tą laiką ir turta sunaudoti". Iškeliama pora įdomių minčių. Jo nuomone, laisvalaikiui — konstruktyviam laisvalaikiui

— visų pirma gresia šiandien taip peršamas glaudumas, sugyvenimas (*togetherness*). Esą, mes vengiame trinties, pabrėžiame bendrumus, vengiame konflikto su kitu, siekiame, kad viskas eitų sklandžiai ir slidžiai. Bet kai viskas eina slidžiai — taisyklė iš tiesų nebeaišku, kur *aš* ir kur kitas. Pačią pirmą pamoką apie save kaip tik gavome į ką nors atsimušdami: vaikas bumppteli į kampą stalo ir jau aiškiau, kur *aš* ir kur ne *aš*. Be trinties nėra savęs išskyrimo, indivi-



dualumo. O jei laisvalaikis paverčiamas vien glaudumo ieškojimu, tai jis ir darosi nereikšmingas ir žmogų nuindividualinas.

Kita grėsmė laisvalaikiui, pagal tą autorių, tai baimė savo pasąmonės. Laisvalaikiauti reiškia atleisti varžtus, leisti dalykams vykti taip, kaip jie vyksta iš savęs — o argi gali taip daryti žmogus, jei jis bijo, kad pasąmonėje slypi kokia tamsi linkmė. Žmogus, kuris bijo nukrypti nuo logikos, nuo senso, nuo sąmoningumo, bijo taigi ir laisvalaikio, nebent laisvalaikio forma taip pat įrėžta į logikos, senso ir sąmonės ribas. Kai kurie žmonės iš tiesų ir "laisvalaikiauja" tik apsikraudami vis kuo daugiau darbų ir prisiimdami kuo daugiau pareigų ir rolių-vaidmenų. Tokie žmonės dargi didžiuojasi, kad jie absoliučiai laiko neturi ir nenorį turėti, nes tai dykaduoniavimas: laisvalaikis tai kipšavotas išmislas. Tamsta.

Vienok daug kas visiškai antraip teigtų: kiekvienas žmogus turi turėti bent kiek laisvo laiko, laiko sau pačiam, laiko privalybėm neapriboto. Kitaip jis darytųsi automatas, tempo vergas ir nebe žmogiškas žmogus.

Tai kaip, pagaliau, yra — ar laisvalaikis žmogiškumo pragaištis, ar kaip tik proga sužmogėti?



Keliose empirinės psichologijos srityse paskutiniaisiais metais pabrėžiama viena tema, kuri, man rodos, gali būti naudinga laisvalaikio reikšmei geriau suprasti. Tai akstinių ir elgsenos įvairavimo mintis. Neperseniausiai psichologijoje vyravo balanso, išlyginimo, ekvibracijos, homeostazės idėja. Buvo sakoma — ką žmogus daro, daro dėl to, kad išlygintų traukas, atgautų lygsvarą, jei jį patroškini, tai geria; jei pagąsdini, tai pasitraukia į šalį, kad širdis grįžtų į normalų pulsą; jei dirba, tai nori pailsėti; jei prisiguli, tai nori pabėgioti. Šita teoretinė galvosena atėjo nusiziūrėjus biologijos ir fizikos, esmės ir entropės principų. Jei gamtoje visi dalykai siekia lygumo, traukų išsilyginimo, įtampų sumažinimo, gal taip ir žmogaus elgsenoje.

Jei žmogaus elgsenos daliai ir galima taikyti balanso principus, tai toli gražu ne visai jo elgsenai. Žmogus dažnai stačiai siekia įtampas, ieško stiprių išgyvenimų, laukia siurprizų, nuotykių ir naujovių. Balansavimo principu šitai negalima išaiškinti. Alpinistas, sušalęs, pavargęs ir alkanas, nesikaria stačia uola į kalno viršūnę, kad jaustųsi patogiai. Jis kaip tik siekia įvairumo, netgi kraštutinumo, kuris tuomkart kaip tik veda iš balanso, ne į balansą.

Tokią elgsenos motyvą matome ir kituose pavyzdžiuose. Randama, kad net kelių savičių kūdikis jau aiškiai siekia įvairumo: daug veikiau kreipia dėmesį į tai, kas įvairu, sudėtinga, o ne kas vienoda ir paprasta. Juslių deprivacijos eksperimentais randama, kad aplinką suvienodinęs taip, kad akstiniuose būtų kuo daugiau monotonijos, žmogus labai greitai — per kelias valandas, kartais dar greičiau — dezorientuojasi, praranda realybės pajautimą, "nuasmenėja" (ribos, kur aš, kur ne aš, liejasi), reakcijos lėtėja, galvojimas sutrinka.

Atkreipus dėmesį į šituos faktus, aiškėja, kad kaip neįmanoma ilgesnį laiką pakelti kraštutinės įtampas, taip lygiai neįmanoma pakęsti vidurkinio, be jokios įtampas, stovio. Ir viena ir kita situacija žmogų naikina. Žmogus save pažįsta, save savim pajaučia, savo pastovumą patiria kaip tik išgyvenimų įvairavime. Kuo įvairesnė žmogaus aplinka, kuo įvairesni jo išgyvenimai,

tuo tvirtesnis yra paties žmogaus individualybės pajautimas.

Šitos minties rėmuose galima įterpti ir laisvalaikio samprotį. Laisvalaikio reikšmė — jo psichologinė nauda, bet taip pat ir psichologinė grėsmė — glūdi kaip tik žmogaus patirčių ir veikimo erdvės praplėtime. Kontrastuose tarp to, ką vadiname darbu ir prievole (kas sunku, svarbu, naudinga, tikslinga, nemalonu, realu), ir to, ką vadiname laisvalaikiu, pramoga (kas lengva, malonu, žaisminga), išryškėja paties individo vieta, svarba, stiprybės ir trūkumai. Jei aplinkybės verčia darbui glaudžiamie santykiuose su būriu žmonių, laisvalaikis gali būti proga pabūti kaip tik vienam. Jei darbas izoliuoja, laisvalaikis duoda progą žmonėtis. Jei darbe esi ekspertas ir autoritetas, laisvalaikyje gali save "išbandyti" visiškai atvirkščiamie vaidmeny — būti kito pamokomas. Jei darbas verčia svarius sprendimus daryti, tai laisvalaikyje gali patirti, koks esi kitaip žmonėmis pasikliaudamas. Jei darbe esi pranašus ir tame pranašume tikras — laisvalankyje gali rasti tokių užsiėmimų, kur kaip tik turėtum eibes konkurencijos.

Šiuose kontrastuose, šiame patirčių įvairavime žmogus pats sau išryškėja. O tačiau ne be tam tikros kainos. Jei aplinkos, patirčių įvairavimas iš tiesų duoda progą žmo-

gui praturtėti, augti savo individualybėje, tai taip pat savaime aišku, kad išgyvenimų įvairybėje esti daug daugiau netikėtumų, netikrumo, nesaugumo, negu lygioj ir vienuodj būsenoj. Nelenktyniavęs negali žinot, kokios rūšies esi bėgikas; bet stojęs į lenktynes iš tiesų gali sužinot, kad atbėgi maždaug paskutinis. Mergaitės į *rendezvous* nekvietęs, gali vaizduotis, kad ji atbėgtų tekina, jei kviestum; o pakvietęs, iš tikrųjų gali susilaukti širdgėlos. Kiekvienon naujon patirtin žengdamas, žmogus tam tikra prasme rizikuoja — pavojus yra nusivilti, išsiskaudinti, pajusti paties trūkumus ir aki-vaizdžiai patirti savo jėgų ir galių ribas. Tokia yra savęs pažinimo kaina, ir ji nėra pigi.

Nenuostabu todėl, kad kartais patogiau ir saugiau tūnoti vidurio drungnoj maldyklėj ir šiaip taip vegetuoti, negu šokti po pirties sniegan ir žvarbiai pajust, kad esi gyvas. Saugiau ir laisvalaikį įremti į tokias kietas taisykles, kad iš tiesų neliktų vietos rizikai, netikėtumui, nuotykiui. Saugu laisvalaikiauti būdais, kurie jau tūkstančio kitų išbandyti, kur "pasitenkinimas garantuotas". Matome, kaip klesti pramogų ir laisvalaikio industrija. Jei kur nors keliauj, užmokėk tik, ir visa kelionė bus tobulai suprogramuota — kada kur *turi* būti, ką *privalai* pamatyti, ko jokiu būdu *nevalia* praleisti, kuo *reikia* pasidžiaugti.

Ar toks laisvalaikiaivimas nėra konstruktivus? Ar tai ne atvanga nuo darbo rutinos? Tam tikrais atžvilgiais taip, bet jau labai siaura prasme. Suprogramuotas laisvalaikis žmogų verčia gyvenimo stebėtoju, nebe dalyviu. Erich Fromm knygoj "Sveikoje bendruomenėje" gražiai išskiria tikrąjį malonumą nuo to, kas yra tik "malonumų naudojimas": "Kai iš savęs ir spontaniškai veikiu, kažkas nutinka manyje pačiam, ar skaitant, ar besigrožint vaizdu. Ir lieku po išgyvenimo nebe toks, koks pirmiau. Kaigi malonumas nekyla iš paties, niekas manyje ir nenutinka; tesunaudojau tą ar kitą dalyką, ir niekas nepasikeitė; liko tik atsiminimas".

Graham Greene "Potting Shsd" dramoje vienas veikėjas šitaip sako: "Kai *nesi* tikras — tuokart esi gyvas, tuokart gyveni".

NUOBODULYS kaip dvasinės tuštumos išraiška. — Kaip apskritai tiesai, taip ir pasaulėžiūrinei tiesai yra svetimas bet koks sustingimas. Visoks sustingimas liudija tik paties žmogaus dvasinį sustingimą, kai suabejingėjama tiesai arba pasijaučiama jos savininku. Lygiai abiem atvejais pasaulėžiūrinis rūpestis blėsta, ir tiesos troškulį pakeičia nuobodulys.

KAIP TIESOS TROŠKULYS liudija mąstantį žmogų, taip nuobodulys liudija bemintį žmogų. Mąstančiam žmogui niekur ir niekada nėra nuobodu — visa jį vilioja pažinti. Priešingai, beminčiui žmogui visur ir visada nuobodu: "neįdomu tai, neįdomu tai".

NUOBODŽIAUSIA TIESA (deja, tiesa!) yra tai, kad tas, kam viskas yra nuobodu, pats yra nuobodus.

Juozas Girnius, "Idealas ir laikas".



Laisvalaikį

PRAŠVILPTI

AR

PRASMINGAI

PRALEISTI?

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. /.

Kodėl iš viso kalbėti apie laisvalaikį? Ar tai ne laikas, kuriuo mažiausiai turime rūpintis? Juk tas laikas tam ir yra — nesi-rūpinti nei jo metu, nei apie jį.

O visgi moderniais amžiais laisvas lai-kas ima užimti vis svarbesnę savitą vietą. Jo vis daugiau atsirandant, galvojančiųjų žmonių idėjose pradeda ryškėti jo savitas veidas, jo reikšmė ir užduotis. Apie tai kal-ba ir trys neseniai spaudoj pasirodžiusios knygos: Josef Pieper *Leisure, The Basis of Culture*, Richard P. Frisbie *How To Peel a Sour Grape*, David Riesman *The Lonely Crowd*. Kiekviena jų savaip sužadina min-čių virtinę apie brangų, bet daugelio taip nerūpestingai prašvilpiamą laisvalaikį.

Lupant žievę nuo rūgščių vynuogių

Laisvalaikis kaip nepasisekimas

Tas, kuris savo knygą pavadina *Kaip lupiti rūgščios vynuogės žievę* arba *Neprak-tišku vadovu į sėkmingą nepasisekimą*, be abejo, į gyvenimą žiūri iš linksmosios pu-sės. Visgi ir iš linksmosios pusės galima išvelgti svarbių dalykų. Suminėtos knygos autorius Richard P. Frisbie joje pasvarsto apie sritis, kuriose amerikiečiams dažnai nenusiseka, kaip darbas, šeimyninis gyve-nimas, vaikų auklėjimas. Prie tokių nepasi-sekusių sričių jis priskiria ir laisvalaikį.



Ar to laisvalaikio yra, ar nėra — vis vien nepasisekimas. Pirmiausia, Frisbie įtikina, kad to laisvalaikio netaip daug yra. Remdamasis Dvidešimtojo Amžiaus Fondo tyrinėjimų duomenimis, jis nurodo, kad šiais laikais amerikietis turi mažiau laisvo laiko, negu viduramžių baudžiauninkas, kuris vidurkiu tedirbo maždaug 45.6 val. į savaitę. Mat, anais laikais buvo begalės švenčių — be 52 sekmadienių dar 115 šventadienių. Tuo tarpu dabar fabriko darbininkas savaitę turi apie 60.7 nelaisvų valandų: be įprastinio 45.2 val. darbo, sugaištama važinėjant į darbą ir iš darbo apie 8.5 val., o apsipirkti ir žmonai padėti — dar kokias dvi valandas (egzekutyvo gi nelaisvos valandos padidėja iki 70.5 val., nes jojo darbo laikas yra apie 55 val.). Kad ir atskaičiavus metines atostogas, šiandieninis amerikietis pralaimi viduramžių baudžiaunininkui.

Visgi pats nepasisekimas glūdi ne laisvo laiko stokoj. Jo esama, bet juo nemokama pasinaudoti. Dažniausia jis, pagal amerikiečių frazę *kill the time*, "nugalabinamas", arba lietuviškai — "nueina šuniui ant uodegos", nes nevisai susigaudoma, ką su juo daryti.

Frisbie laisvą laiką suskirsto į tris gru-

peš: pirma, laisvalaikis (*free time*), t. y. laikas, atliekamas nuo būtino ar reikalingo užsiėmimo; antra, "atsikvėpimo" laikas (*recreation*) arba poilsavimas atgauti fizinės jėgos; trečia, taip vadinamas *leisure*, kuris gali būti apibrėžtas kaip neskubiai, palengvėle prasmingai leidžiamas laisvas laikas, kaip, pavyzdžiui, skulptuojant figūrą granite ar mąstant atsigulus hamake.

Amerikiečiai turi nemažą atliekamo, laisvo laiko, kurį panaudoja "atsikvėpti", pailsėti, bet visai nesugeba tą laiką praleisti palengvėle, susikaupus, prasmingai. O visgi tai labai didelis ir žalingas trūkumas, "nes žmonijos puikiausi momentai moksle, filosofijoje, mene, politikoje ir religijoje kyla to prasmingai palengvėle leidžiamo laiko metu" (čia Frisbie ataidi Pieper *Leisure, the Basis of Culture* knygos pagrindinę mintį, kurią tuoj pat pasvarstysime). Stokojant tokio laiko, stokojama didelių idėjų visuomenėj.

Parodęs amerikiečių nepasisekimą laisvalaikio atžvilgiu, Frisbie ten maždaug mus ir palieka. Tik primena, kad tėra du keliai turėti palengvėle prasmingai tekančio laiko: arba būti turtingu, arba, juo nesant, susiveržti diržą, t. y. nesiveržti prie materialinių gėrybių.

Pritaikant Frisbie iškeltas mintis mums išeivijoje, galima štai ką pasakyti. Bendrai paėmus, mes, panašiai kaip ir amerikiečiai, laisvo laiko turime, jį papiktinaudojame baliukais, beprasmingai ilgais svečiavimais, o prasmingai - palengvėle jo praleisti kaip ir nesugebame — dažniausia iš gryo nenoro, iš nesusivokimo ar iš stokos geresnio skonio. Dėl to ir patys vos vegetuojam, o dvasia esam nublukę, o taip pat visuomenė ir jos veikla slysta paviršiumi. Visa tai rodo, kad mūsų laisvalaikis irgi yra paženklintas nepasisekimu, ir dėl to patys esam nukentėję.

*Laisvalaikis pagal kitų nurodymus
Ieškant savarankiškumo*

Pagal *The Lonely Crowd* knygos autorių David Riesman, šių laikų žmonėms yra būdinga būti veikiamiems kitų — jie ieško direktyvų iš aplinkos žmonių ar komunikacijos priemonių ne tik kaip apsirengti, bet ir kaip apsieti ir kuo užsiimti, stengdamiesi prie kitų prisitaikyti. Visgi žmogus visuomenėje neturėtų būti nei prisitaikėlis, nei

priešgina, bet savarankiškas, t. y. sugebą pats apsispręsti ir pasirinkti iš to, kas siūloma.

Tas savarankiškumas siektinas ne tik darbe, bet ir laisvalaikyje. Pasakęs šią svarbią tiesą, Riesman, deja, prisipažįsta nesugebąs kalbėti apie autonomiją laisvalaiky ir teapsiima nurodyti kliūtis tokiai autonomijai, kaip draugų trūkumas, moterų uždarymas (ar užsidarymas) namuose ir kt.

Visgi atkreiptinas dėmesys į tris Riesmano iškeltas laisvalaikio liečiančias tiesas: 1) esame kitų, aplinkos žmonių bei komunikacijos priemonių įtakoj, 2) turime tapti savarankiškais ir 3) to savarankiškumo negalime pasiekti vieni — reikia draugų.

Esame kitų įtakoj: vieni mažiau, kiti daugiau: vyresnieji daugiau vieni iš kitų nusižiūri; jaunesnieji, čia užaugę, tiesiog ieško nurodymų, perduodamų komunikacinėmis priemonėmis. Informuojamės, prisitaikome, kartais pataikaujame.

Kitų aplinkinė įtaka mus lies ir veiks, bet neturime būti akiai "vedžiojami" už nosies. Turime būti savarankiški. Ir ne tik vien dėl to, kad būtume laisvi. Yra reika-



las, būtinybė būti laisviems. Tai nebūtų taip svarbu idealioj situacijoje, bet šiais laikais plačių masių siūlymuose yra daugiau pelų, negu grūdų. Masėms taikomose pramogose ir programose yra daug paviršutiniškumo, dirbtinumo ir tuštumo (pvz. komedijos televizijoje, daugelis filmų, "pigios" knygpalaikės). Kai reikia poilsio ir nėra ko geresnio, retkarčiais (ir tai tik pasirinkus) galima jomis pasinaudoti. Bet jokių būdų negalima jomis pasitenkinti. Laisvalaikis nėra vien tik kūnu poilsiauti, bet ir dvasia atsigaivinti. O tam reikia ko nors meniško, kultūringo, dvasią pakeliančio ir atgaivinančio. Tik tai vertinantis žmogus tegali atsispirti čia pat peršamoms pigioms vilionėms, apsispręsti ir rinktis aukštesnio kultūrinio lygio programas, pramogas ir poilsio būdus. Tai tam reikalinga laisvė ir savarankiškumas.

Ir ne vien savarankiškumas. Reikia ir draugų, panašiai galvojančių, panašaus aukštesnio, iškultivuoto skonio. Juk juntu draugų įtaką-galią: draugas gali nuvesti į bažnyčią ir gali nuversti — su buteliu rankoj — po stalą (na, gal jau ne taip paraidžiui, bet niekas negali paneigti didelės draugų įtakos). Taip pat ir laisvalaikio atžvilgiu. Visai kas kita, jei einam žingsnis į žingsnį su "bičiuliu", kuriam beveik "visi keliai veda į karčiamą"; ir visai kitoki mūsų keliai, jei draugaujame su tuo, kurį vis traukia teatras, parodos, muziejai, koncertai. Artimiau bičiuliaudamiesi su dvasine kultūra besidominčiu ir mus ja sudominančiu, patys praturtėsime; o patys tokie būdami, kitus praturtinsime. Naudinga turėti ne vieną tokį draugą, bet ir kitų pažįstamų, su kuriais galima kultūringiau praleisti laiką, ar net sudaryti ratelį, kuris daugiau ar mažiau nustatytu laiku susitiktų padiskutuoti apie iš anksto parinktą temą, skaitytą knygą ar matytą problematišką filmą. Draugas, ar pažįstami, ar diskusijų ratelis sudaro stiprią atramą besiekiant dvasinės kultūros laisvalaikio metu, ypač šiais laikais, kada aplinkui siaubia gaubia apytuštė aplinka.

Laisvalaikis, dvasinės kultūros pagrindas. Palengvėle — su tiesa, grožiu ir gėriu.

Kas yra kultūros pagrindas? Mes beveik visi automatiškai šoktume atsakyti, kad kultūros pagrindas yra darbas: dirbk, ir bus kultūra, nedirbk, ir nebus. Betgi sociologas Josef Pieper savo knygoj *Leisure, the Basis of Culture* atsako kitaip: vien tik dirbk, ir nebus kultūros; o palengvėle prasmingai praleisk laisvalaikį, ir bus kultūros užuomazga (o gal net daugiau kas!). Žinoma, tuo jis darbo nenuvertina, bet tik parodo, kad prasmingas laisvalaikis duoda tikslą darbui ir net nurodo prasmę gyventi.

Žodžiai parodo, kuo laikome tuo žodžiu pavadintą daiktą; pvz. mums, lietuviams, mokykla yra vieta, kur mokomasi. Vakarų kultūros pradininkai senovės graikai mokyklą vadino *scolé* (iš to lotyniškai *scola* ir angliškai *school*); t. y. palengvėle prasmingai leidžiamas laikas. Darbą gi jie vadino *a-scolia*, t. y. nepoilsis. Tai rodo, kad graikų gyvenime centrinę vietą užėmė tas prasmingas laisvalaikis, sukūręs filosofiją, mąną ir buvęs pagrindu visai vakarų kultūrai.

Šiandien, deja, yra kitaip. Prasmingo poilsio beveik visai nėra likę; jį išstūmė darbo triūsas ir pasismaginimas atliekamam nuo darbo metu. Patirštinus sąvokas, žmonės dabar būtų galima suskirstyti į dvi grupes: į darbo vergus ir į pasismagintojus. Darbo vergai kuo mažiau ilsisi (arba kuo intensyviau smaginas), kad tik vėl galėtų daugiau dirbti; pasismagintojai gi kuo mažiau dirba, kad tik galėtų kuo daugiau ilsėtis ir pasilinksinti. Pagaliau, gal tai nėra tiek atskiros žmonių grupės, kiek tų pačių žmonių gyvenimo atskiros fazės: darbo metu jie yra jo vergai, o laisvalaikio — pasismagintojai.

Pieper darbo vergą charakterizuoja ištempimu, išikniaubimu ir nauda-pelną ir tuštumu. Panašiai galėtume charakterizuoti ir pasismagintojo atsileidimą, išikniaubimą ir naudą, poilsį ar smagumą ir tuštumą. Tokiu būdu, nors abu atrodo labai skirtingi — vienas vis skuba, pluša ir *ulserius* gauna, o kitas vos paslenka arba smagumuose vo-

liejasi — visgi rezultatai tie patys: abu vergauja, abu yra užburtame rate ir abu lieka dvasia tušti.

Iš to užburto rato tėra vienas kelias — stengtis būti pilnu žmogumi, kuris nepasitenkina nei poilsiu kūnui, nei pasismaginiimu, nei darbo pelnu, bet kuris dar nori nuolat praturtėti dvasia.

O dvasia praturtėja, susidurdama su tiesa, grožiu ir gėriu. Su tiesa susiduriame, kai ką vertingo pamastome ar paskaitome. Su grožiu — kai žavimės dieviškojo Kūrėjo gamta ar žmogaus kūryba — menu, muzika, literatūra, ar pagaliau kai patys kuriamo. Su gėriu — kai kitus atjaučiame ir

jiems padedame. Visam tam reikia laisvo laiko, praleidžiamo pamažu ir prasmingai.

Bet ne laikas čia svarbu. Čia svarbu pati dvasinė būseną, ta vidinė ramybė, dvasios atvirumas viskam, kas yra aplinkui ir mūsų pačių viduj, Tvėrėjo pavyzdžiu atpažįstant ir tvirtinant, kad visa "gera". O laikas yra tik proga, kada palaipsniui vis daugiau atrandame save pačius, kitus, pasaulį, gyvenimo prasmę ir patį Dievą.

Taip, ir patį Dievą. Juk tikrai pailsėti reikia švęsti. O švęsti tegalima garbinant. O garbinti galima tik Dievą.

"Pailsėk ir žinok, kad aš esu Dievas", sako Viešpats (Psl. 64, II).



ATOSTOGOS

i.

*Nekantriai laukiu atostogų
Atsakau pieną;
Laikraštį, kuri teskaitau
Sekmadieniais.
Išvažiuoju.
Labai mažai su savim tepasiimu.*

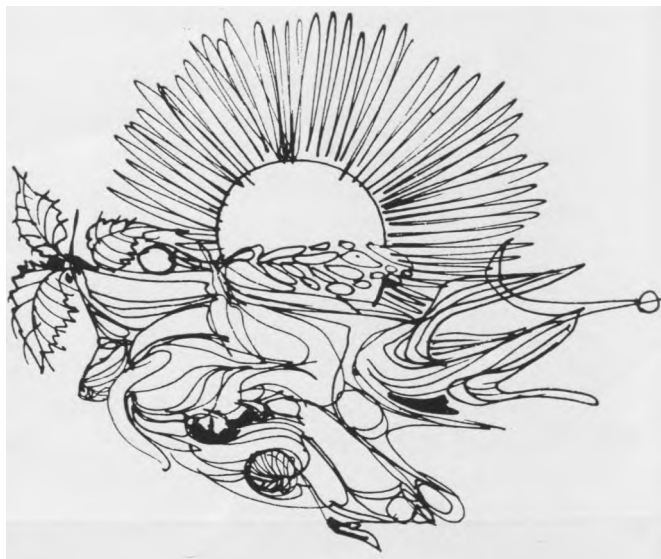
*Stalą,
Patogų krėslą,
Kuriuos įtaisau verandoje
Ir knygą.*

*Kasmet tą pačią
Eilėraščių knygą.*

*Nuo pirmo šviesos kritimo
Visa esu dėmesys
Žolei.
Vabzdžiams, kurie vaikšto
Ant mano kojų,
Ir saulei —
Saulei
Ugnies apskritime.*

2.

*Nekantriai laukiu atostogų.
Atsakau pieną;
Laikraštį, kurį teskaitau
Sekmadieniais-----*



*Metai po metų,
Diena iš dienos
Visa esu dėmesys
Tau žolėje,
Vabzdžiuose, kurie vaikšto
Ant mano kojų.
Saulėj —
Ugnies apskritime.*

3.

*Nekantriai laukiu atostogų.

Susidūrimai su Tavimi
Krėslu ir stalo
Trumpuose šešėliuose
Trina mane ir dildo.
Kol pamažu —
(Čia turiu šoktelėti
Iš aštraus džiaugsmo!)
Virstu į mažą dulkių gauburėlį.
Ir tada —
Tampi man artimesnis už ranką.*

VASARA

PRIE

JUROS

DANGUOLE SADŪNAITE

1.

*Saulė gaubia mane
iš visų pusių - - -
ir neša.....
Kur, kur?*

2.

*Tu esi šešėlis:
Vėsi Ranka
karštą vasaros dieną
atkeršijantis
kaitrai.....*

3.

*Ir laukiu.....
tuoj
žiedai nužydės;
sugrįš sėkla i žemę -*

*Duok man - - -
Save.*



TARNAUJANTI

BAŽNYČIA

Daugelis įsivaizduoja sau idealią padėtį, kurioje žmonės nežinotų, kas yra skurdas, ir kurioje iš viso nebūtų beturčių. Komunizmas ir liberalusis Vakarų pasaulis, atrodo, čia pilnai sutaria: reikia kelti gyvenimo lygį, ir skurdas, vargas savaime išnyks. Gyvenimo tikrovė tačiau neteikia vilčių, kad tai galėtų kada nors išsipildyti. Nežiūrint to, sunku šiandien rasti žmonių, net ir tikinčiųjų tarpe, kurie gilintųsi į krikščionišką reliatyvią būtinybę, kad šiame pasaulyje turi būti beturčių.

Krikščionybės uždavinys — pagal Bernanos — nėra išnaikinti turtuolius ir vargšus padaryti turtingus, nes ne jos tikslas išbraukti iš istorijos gimtąją nuodėmę. Ne tai svarbu, kad beturčiai vien įgytų turtą, nes tokiu būdu tik padidėtų nesąžiningų turtuolių skaičius. Daug svarbiau, kad žmogus būtų vertinamas ne pagal jo turimas medžiagines vertybes, bet jam teikiama pagarba dėl jo dvasinio kilnumo.

Todėl ir mūsų laikais svarbiausias Bažnyčios uždavinys nėra kova už turtų padalinimą (nors ji negali tylėti, kai šioje srityje daromos aiškos neteisybės), bet ji turi dėti visas pastangas pakelti beturčius dvasiškai ir suteikti jiems priklausančią vietą Bažnyčioje ir visuomenėje. Kristus atėjusiam prašyti: "Mokytojau, pasakyk mano broliui, kad jis pasidalintų su manimi tėviške" teatsakė: "Žmogau, kas mane pastatė jūsų teisėju ar dalintoju?" (Lk. 12, 13-14). O beturčių atžvilgiu ne tik išaukštino jų būvį, skelbdamas: "Palaiminti beturčiai, nes jų dangaus karalystė" (Mt. 5, 3), bet ir save sutapatino su visais, kurie randasi jų padėtyje: "Aš buvau išalkęs ir jūs mane pavalgydino, aš buvau ištroškęs ir jūs mane pagirdėte, aš buvau nuogas ir jūs mane pridengėte, aš buvau ligonis ir jūs mane aplankėte, aš buvau kalėjime ir jūs atėjote pas mane ... Kiek kartų jūs tai padarėte vienam šitų mano mažiausiųjų brolių, man padarėte" (Mt. 25, 35-40). Nėra jokios abejonės, kiekvienas geras darbas, padarytas ar tai alkstančio, ar trokštančio, ar nuogo, ar ligonio, ar neturinčio pastogės, ar įmesto į kalėjimą žmogaus naudai yra padarytas pačiam Kristui, net jo kaip tokio nepažįstant. Kristus save sutapatina su vargo ištiktuoju.

Labai panašiai skamba Kristaus trys įvairiomis progomis ištarti žodžiai: "Tai yra mano Kūnas" (Mt. 26, 26); "Kas jūsų klauso, tas manęs klauso" (Lk. 10, 16) ir .. tai man padarėte" (Mt. 25, 40). Kristaus buvimas Eucharistijoje, hierarchinėje valdžioje ir beturčiuose yra, be abejo, kas kartą skirtingas, bet kiekvieną kartą jis yra paslaptingas ir tikras, kiekvieną kartą jis įvyksta ypatingu dieviškos valios pareiškimu ir amžinos meilės ženklu. Savo gelmėse visi trys Kristaus buvimo aspektai susilieja, vienas negali būti be kito. Kas laužo Eucharistijos duoną, tas turi nepamiršti, jei gali, duoti kasdieninės duonos tiems, kurie jos neturi, ir, kas atstovauja Bažnyčią hierarchijoje, negali būti atsiskyręs nuo Kristaus Eucharistijoje, taip pat negali atstumti Kristų, esančių beturčiuose.

Jeigu save paklaustume, kodėl Jėzus save sutapatino su beturčiais, turėtume atsakyti: Todėl, kad jie neša drauge su Jėzumi pasaulio nuodėmės našta;

todėl, kad jie yra ypatingu būdu įsijungę į jo atpirkimo darbą: daugiau pasi-naudoja jo per atpirkimą įgytomis malonėmis ir daugiau patys auکوjasi, kad kiti būtų išganyti. Jų negalima matuoti pasaulio vartojamu vertybių mastu. Jie neturi sąskaitos banke, jie neturi kuo girtis, nei gyvenamu butu, nei apsi-rengimu, nei pramogų lankymu, nei aukštų vietų užėmimu, bet jie — kaip ir kūdikiai — nuolat primena pasauliui, kad šalia turtų yra dar reikšmingesnių dalykų — žmogaus būtis, kad medžiaga nėra viskas — už jos stovi dvasia. Dėl to Kristus ir sakė: "Ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstų nuostolį?" (Mt. 16, 26).

Bažnyčia iš pat pradžių gerai suprato savo Įsteigėjo ir Mokytojo pamoką, ji visuomet su meile tiesė pagalbos ranką vargstantiems, kenčiantiems, nu-skriaustiems. Ji pirmoji ir ilgus amžius vienintelė statė ir išlaikė mokyklas, ligonines, prieglaudas, rūpinosi vargšų šelpimu, platino labdarybės draugi-jas, net steigė ordinus belaisviams išpirkti, šventkeleiviams apginti ir t. t. Jei kartais vargo ištiktasis jautėsi Bažnyčios atstumtas, tai įvyko ne dėl Bažny-čios kaip institucijos kaltės, bet dėl jos narių žmogiško nepajėgumo arba silpnumo.

Kristaus, kuris atėjo "nešti linksmos naujienos beturčiams" (Lk. 4, 18), pa-vyzdys susilaukia šiandien, visuotinio atsinaujinimo ženkle, vis daugiau se-kėjų. Neturtas Bažnyčioje ir Bažnyčia beturčiams — tai mūsų dienų uoliųjų vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų šūkis. Apie tai kalbama Visuotiniame Susirin-kime, apie tai rašomos knygos (prancūzo kun. Paul Gauthier ir kt.), net jau vartojamas pavadinimas "Beturčių Bažnyčia" (Ecclesia pauperum, L'Eglise des pauvres). Tai giliai reikšmingas titulas, tik jį reikia suprasti plačiai, dva-sine prasme: norint įeiti į dangaus karalystę, reikia būti dvasioje beturčiu, jei tai galioja visuomet ir visur dvasinėje plotmėje, dar nereiškia, kad turi lygiai tikti ir medžiaginėje plotmėje. Vienašališkas tikrojo ir visuotinio netur-to Bažnyčioje reikalavimas nėra tikrovinis ir susiduria su pavojumi klasių kovą perkelti iš socialinės, politinės srities į religinę aplinką: jei priklausai beturčių klasei, esi geras Bažnyčios narys; jei ne, tai tau joje nėra vietos. Kad toks pavojus nėra įsivaizduotinis, rodo kai kurių entuziastų raštai, kai iš vie-nos pusės visos simpatijos koncentruojamos į beturčius ir iš antros pusės pei-kiami, žeminami, smerkiami be jokio skirtumo visi tie, kurie priskaitomi prie turtingųjų. Ir taip vadinamųjų "kunigų darbininkų" (prêtres ouvriers) veiklo-je, skirtoje išimtinai vienai žmonių klasei, greitai iškilo reiškiniu, kurie išėjo iš klasių kovos postulato, o ne iš Kristaus skelbtos Evangelijos, artimo meilės įstatymo. Visa eilė kunigų darbininkų įsijungė į marksistines profes-i-ses sąjungas, užėmė jose vadovaujančias vietas, ruošė streikus ir taip, nė nepastebėdami, perėjo tarnauti komunistų partijos interesams, vietoje rūpi-neši tikrąja darbo žmonių gerove.

Tokie ir panašūs nesusipratimai įvyksta dėl to, kad perdėtai aukštinama, pa-lyginus, gana šalutinė dorybė, ji apibendrinama, paverčiama ištikimybės mastu, priemonė padaroma tikslu. Kristaus, lygiai kaip ir visų žmonių čia žė-mėje, svarbiausias tikslas buvo vykdyti Dievo valią ir jam tarnauti. Tokia buvo mūsų Išganytojo pagrindinė laikysena: "... jis pats save sunaikino, prisiimdamas tarno pavidalą..., jis pats save pasižemino, pasidaręs klusnus iki mirčiai, mirčiai gi kryžiaus" (Pilyp. 2, 7-8). Tokia turi būti ir kiekvieno Kristaus sekėjo gyvenimą tvarkanti taisyklė: išsižadėjus savo patogumų ir naudos, tarnauti kitiems, nebijant, jei tai būtų reikalinga, net ir aukotis už kitus. Ir čia negali būti daroma jokio skirtumo tarp turtuolio ir beturčio. Nes Evangelija turi būti skelbiama ne tik beturčiams, bet taip pat ir turtingiesiems.

MIRĖ VYSKUPAS PRANAS BRAZYS

Birželio 9 d. rytą, Romoje, nuo širdies smūgio mirė vysk. Pranas Brazys, M.I.C. Jis buvo gimęs 1915 m. vasario 18 d. Balsupiu kaime, netoli Marijampolės. 1932 m. įstojo į marijonų vienuoliją. Kunigu buvo išventintas 1942 m. 1946 m. gavo teologijos, o 1948 m. filosofijos daktaro laipsnius. Pastoracini darbą dirbo tarp lietuvių Vokietijoje ir Argentinoje. 1957 m. buvo išrinktas marijonų vienuolijos vicegenerolu. 1965 m. vasario 4 d. buvo konsekruotas vyskupu ir paskirtas Europos lietuvių sielovada. Pasižymėjo Vatikano II suvažiavimo krikščioniška dvasia, pagal kurią buvo pradėjęs planuoti pastoracinę veiklą. Jo mirtis lietuviams yra didelis smūgis.



Įvairūs novatoriai lengvai šaukia turtingųjų adresu: "Vargas jums...", o nepagalvoja apie didelių pajamų, didelių kapitalų svarbą teisingo socialinio gyvenimo išvystymui. Vietoje sėjamos neapykantos reikėtų skelbti meilę, nes nesavanaudiškai kitiems tarnauti galima tik iš meilės.

Dar yra daug ko pagaltoti, pastudijuoti, kalbant čia paliestais klausimais. Visi sutinka, kad dar neturime atbaigtos neturto teologijos, o turto teologijai, kuri irgi turi gauti savo vietą pilnutiniame krikščioniško mokslo supratime, dar nepadaryta nė rimta pradžia. Viena tačiau yra tikra, kad Bažnyčioje jau pradedama i tuos klausimus gilintis, kai kurias lig šiol mažiau vertintas pažiūras naujai įvertinti. Ir svarbiausia, kad prasidėjusio judėjimo krypties nebebus galima atgal apgręžti nei to, kas jau padaryta, panaikinti. Visuotinis Susirinkimas ir šiuo atžvilgiu yra palaimingas: sukrėtė sąžines, atidarė naujus kelius, kuriais bus einama, vykdant Kristaus paliktą uždavinį: vieni kitiems tarnaujant ir meilėje bendradarbiaujant, visiems bendrai siekti savo amžinojo tikslo. Tai įvyks, kai visi supras, kad jų pagrindinė laikysena turi būti tarno laikysena, kad mes turime būti tarnaujančiųjų Bažnyčia arba trumpiau TARNAUJANTI BAŽNYČIA.

Paulius Rabikauskas, S. J.

Paulius Rabikauskas, S. J., profesoriauja Gregorianumo Universiteto bažnytinės istorijos fakultete, Romoje. Ruošia veikalą apie Lietuvos jėzuitų istoriją. Yra Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos sekretorius.

RELIGINĖ

POEZIJA

IŠ

LIETUVOS

Šie eilėraščiai buvo visai neseniai, dar šimet, sukurti religinę priespaudą kenčiančioje Lietuvoje asmens, kuris tepasirašo slapyvardžiu.

OSTIJOS SPINDULIUOS

*Gieda Ostija nuostabią tylą —
Meilės himną — be žodžių, be garso.
Sielos gelmės džiaugsmingai prabyla:
— Mano Saule! — tik tiek teištersiu.*

*— Mano Saule! Pažvelki į niūrų pavėsį.
Palytėk meilės kapą ledinį...
Ten malonės gyvybė išblėso.
Tik širdis nebyli Tave mini.*

*O! Pažvelk!... Tuoj patvins meilės upės.
Net kančios ašarotam šešėly
Šypsniu skleisis dejuojančios lūpos.
Čiulbant džiaugsmui širdies inkilėly ...*

ŽYDĖK, BALTOJI GĖLĖ!

*Ant žemės Ostija baltąja žydi Meilė,
Nebodama žiauriausių uraganų ir šalnų.
Bet kur ji gautų užvėją sukrauti žiedui,
Jei nebebūtų kunigo pašventintų delnų?!*

*Be jos — ką duotume Švenčiausiajai Trejybei?
"Garbė" ir "ačiū" kas ištartų Viešpačiui už mus?
Nusilpęs nuo žaizdų, išalkęs pakeleivis
Ar bepasiektų dangiškosios tėviškės namus? ...*

*Kokia palaima žemei, kad yra dar rankų,
Kurioms pats Dievas patiki išganymo turtus.
Tai jos suklupusius mus prikelia ir veda
Ir dovanom brangiausiom apdalina nevertus..*

*Žydek, nepaliesta šalnų, tyroji Gėlė!...
Kiekvieno Tavo žiedo ilgis žemė ir dangus!
Šventuose gojuos atžalų kol nepritrūko.
Lai užvėja ir prieglobstis Tau būna čia jaukus!*

AKIMIRKA

*Ar Tu matei.
Kaip atsisveikindamas
Saulės spindulys
Auksinėm varsom
Meilės Kalinio grotas
Nuglamonėjo? ...*

*Ar Tu matei.
Kaip rožės pumpuras
Prie Tabernakulio
Priglaudęs galvą
Meilės ekstazėje
Tylėjo? ...*

*Prisipažink —
Ar Tau širdis
Tada nesuvirpėjo.
Pajutus taip arti
Alsavimą
Kūrėjo?!...*



DIEVAS YRA MEILĖ

Dainininkės Jaqueline Dupuy išpažintis

Šaukiau savo dainas į mikrofoną iki trijų valandų ryto. Man akompanavo su gitaromis mano ilgaplaukiai draugai. Bet mano viduje buvo tik skausmas ir tamsa.

Buvau nusistačiusi protestuoti prieš viską, sutraukti bet kokius ryšius drausmės, dienvakšės, pareigų, atsipalaiduoti nuo saviškių, kad nematyčiau skausmo, kurį jie jautė dėl mano elgesio, negalvoti apie nieką, nesirūpinti nieku, gyventi atsitiktinumu... Tikėjau, kad tokiame gyvenime atrasiu laisvę... Deja...

Prieš du metus, kada mano draugai sutvėrė savo orkestrą, aš buvau laiminga, kad jie mane pakvietė dainuoti jų sukurtas dainas, ir mes įsikūrėme viename moderniame lokale. Taip radau galimybę nusikratyti studijomis arba dešimties valandų darbu įstaigoje prie nepakenčiamos rašomosios mašinėlės. Tokiu būdu nusikračiau tėvo nuolatinių moralės pamokų, tos moralės, kurios jis savo asmeniniame gyvenime nesilaikė, sesers ir jos politikos, motinos ir jos skudurų...

Pirmaisiais mėnesiais dainuodama ant scenos dūmų debesyse, pilname lankytojų lokale turėjau Ispūdžio, kad aš šaukiu panieką senajam veidmainiškam pasauliui su jo senaisiais papročiais, su jo kompromisais.

Prabėgo taip dveji metai; aš šaukiau tuštumai... O tuštuma, kuri mane supo, pagaliau išskverbė ir į mano vidų.

Artėjo vasara. Svetimšaliai turistai grūdosi į mūsų lokala. Jie per naktį klajodavo po Paryžiaus gatves, o paskui ateidavo pas mus pasiziūrėti ir pasiklausyti paskutinės mados. Nepaisant, kad atmosfera buvo slegianti, salėje

beveik dusdavau, niekad nesu patyrusi tokio vidinio šalčio, tokio žiauraus kitų indiferentiškumo. Kiekvieną naktį slinko pro mano akis vis nauji veidai, bet atrodė, kad vis tie patys.

Aušra manęs laukdavo išeinančios iš lokalo. Pažinau jos pirmuosius raudonus spindulius tarp požeminio traukinio arkų. Paskubinau žingsnius ne dėl to, kad bijočiau nemalonių susitikimų: jau buvau įpratusi vaikščioti viena. Kas bus iš manęs po keleto metų, kai nauja mada ištums mūsų, kada publikos susidomėjimas nusikreips į kitas aukas? O tuo tarpu šaligatviais besisiūlančios senesnės už mane moterys atrodė liudininkės to, kas bus iš manęs.

Siaurais laiptais užsirioglinau į septintą aukštą, kur buvo mūsų butas. Viskas ten buvo apleista, purvina tame sename, gare du Nord stoties traukinių dūmais apneštame name, kur turėjome persikelti po to, kai mano tėvas susirado meiluzę ir privertė mus susivaržyti. Šeimoje daugiau nebuvo ramybės ir mano gyvenimo tvarka davė bent tiek naudos, kad galėjau dieną miegoti ir gyventi tada, kai kiti miega. Tai buvo geriausias būdas išvengti ginčų ir barnių.

Nustebusi pamačiau, kad salione dar degė šviesa. Mano sesuo sėdėjo prie stalo, apversto krūva popierių. "Dar tu nemiegi?" paklausiau. "Turiu rytoj rytą įteikti laikraščiui savo straipsnį". "Tai vėl jau praneši skaitančiai visuomenei kokį nors kapitalistinės santvarkos skandalą?" Priešais ją gulėjo dvi knygos: Markso ir Lenino raštai, iš kurių ji sėmėsi sau įkvėpimo. Paėmiau vieną po pažastimi, nudo-

dama norinti ją sekvestruoti. Ji pašoko, tarsi būčiau palietusi kokią šventenybę, bet, pamąčiusi mano liūdną veidą, neprotestavo, tik paklausė: „Kas tau yra?“ „Nieko“ — atsakiau.

Ji manęs niekad nesuprato. Bandė man imponuoti savo asmenybe, savo idėjomis, savo reakcija, visiškai nepaisydama manųjų idėjų ir minčių. Ir tą naktį, jau po trečios valandos, nenorėjau, kad ji imtų mane mokyti. „Tu niekad neturi man laiko“, trumpai nutraukiau ir atidaviau knygą atgal. Neturėjau jokio noro klausytis ištisos tirados apie pasaulinę revoliuciją, apie komunizmo laimėjimus, apie naują santvarką, kuri jau apimanti visą pasaulį. Ji vėl pasilenkė prie savo raštų, o aš ją palikau.

Tai buvo mano sesuo Lilijana... Mokėsi, dirbo ir visas savo jėgas pašventė tam, kad reformuotų žmoniją. Pro praviras duris mačiau jos tik maža, pilną visokių idėjų galvą. Jos vyriška šukuosena atėmė iš jos bet koki moteriškumo patrauklumą. Juo labiau kilo partijoje, juo darėsi kietesnė, nesukalbamesnė. Straipsnis po straipsnio, susirinkimas po susirinkimo vis labiau ją tolino nuo mūsų. Pasišventė masių gerovei, o savo motiną traktavo kaip vergę. Niekad ji man nepadavė, nepaspaudė rankos, o žodžiai, kuriais ji atsikirsdavo tėvui, tikriausiai atitolino jį nuo savo namų ir pastūmėjo į meiluzės glėbį.

Svyruodama dar pasilikau kurį laiką ant saliono slenksčio, žiūrėdama į savo seserį. Paskui ant pirštų galų išlinkau į motinos kambarį ir pabučiavau jos nešukuotus plaukus. Miegas atrodė tiltu ant bedugnės, kuri mane skiria nuo jos. Jei taip galėtume būti bent dešimčia metų jaunesnės! Ant santuokinės lovos, kur motina miegojo viena, tėvo vietoje gulėjo nudžiūvusi šaka, pasibaigusio laiko liudininkė.

Grįžau namo nudegusi saule. Laimingų aplinkybių dėka, praplatinau savo horizontus. Mūsų trupė buvo angažuota vasaros atostogų laikui viename pajūrio kurorte. Buvau prie jūros, kvėpavau jos tyru oru. Pajūrio plažėje, žiūrėdama į jūros begalybę, svajodavau.

Susirūpinusi užlipau laiptais į liūdną mūsų šeimos butą. Motina ir sesuo virtuvėje plovė indus. Sesuo nusijuosė priejuostę ir priėjusi mane apkabino, pabučiavo. Motina, nusišluosčiusi rankas, padarė tą pat. Paskui Lilijana paėmė mano lagaminą ir nunešė į mano kambarį.

Aš klausiau savęs — ar kartais nesu sukvaliojusi, pamišusi. O gal mano kvailiausios svajonės staiga pavirto haliucinacijomis? Užuolaidos buvo išplautos, lovos užtiesalo pakraščiai

naujai apsiuvinėti. Viskas buvo švaru, tvarkinga. Mama paklausė, ar nesu pavargusi. Aš praturkau ašaromis. Leido man išsiverkti, nebandydamos tramdyti. „Bet — pagaliau ištariau — kas čia įvyko?“ Abi nieko neatsakė. Lilijana atsisėdo prie mano lovos kojūgalio. Jos akyse buvo ramybė, kokios anksčiau niekad nesu mačiusi. Motina atnešė man kavos. Ji buvo gražiai susidėjusi plaukus, apsivilkusi nauja suknele. Teiravosi, kaip man patiko ten pajūryje ir kokias naujas dainas ruošu sekančiai programai.

Vakarienė buvo labai linksma. Mama paruošė valgių, kuriuos žinojo, kad aš mėgstu. O tie valgiai tą vakarą turėjo ypatingai malonų skonį.

Ne, jos čia nevaidina komedijos: abi nuostabiai ramios, linksmos. Bet, kas atsitiko, kad jodvi taip pasikeitė? Jūdviejų tylą dar labiau erzino mano norą žinoti.

Pastebėjau jų tarpe harmoniją, kurios niekad nesitikėjau, kad tokia galėtų būti. Todėl nedrįsau daugiau nieko klausti. Paskui staiga manyje kilo baimė, kad štai vėl po šito sapno grįš buvusi praeitis. Jos tai pastebėjo ir pasiryžo man papasakoti praėjusios vasaros stebuklą.

Man išvykus, po kelių dienų Lilijana buvo pasiūsta vesti propagandos šiaurės pramonės rajone, drauge su Klaudija, viena jos draugių, kurią ji labai vertino ir mylėjo. Klaudija iš dalies buvo mano sesers idėjų kaltininkė ir įkvėpėja. Tai Klaudija, susitikusi Lilijaną universitete, patraukė į savo pusę.

Pamažu, kai Lilijana vis labiau išitraukė į partijos reikalus, aplinkybės jas kiek atitolino, nes jų darbo sritys buvo skirtingos. Dabar, pasiskirtos abi tam pačiam uždaviniui, vėl suartėjo. Tačiau Lilijana pastebėjo, kad draugė yra pasikeitusi. Pirmiau ji buvo tauškalas, savo agitacinėse kalbose išsireikšdavo su nepaprasta iškalba ir įtikinimo jėga, ko Lilijana jai visada pavydėjo. O dabar mano sesuo buvo nustebinta nepaprastu Klaudijos tylumu: kelionės metu automobilyje beveik žodžio nepratarė ir užkalbinta atsakinėdavo tik trumpomis frazėmis. Bet gal tai buvo tik nervų įtempimas...

Automobilis išvystė šiaurės link vedančią autostradą didžiausią greitį. Prie vairo buvo Klaudija, o Lilijana, kad ją pralinksminėtų, dainavo revoliucines dainas, kurios primintų pirmuosius entuziastingus metus revoliuciniame darbe. Klaudija kartais pritardavo, bet tyliai ir nenoromis. Abiejose kelio pusėse tęsėsi lygu-

mos, o tiesus kelias nerodė jokių kliūčių smagiai bėgančiam automobiliui.

Kas ten atsitiko? Ar Klaudija nualpo, ar sprogo priekinio rato padanga? Gana to, kad automobilis metėsi į šoną ir Klaudija, bandydama jį suvaldyti, užvažiavo ant antros kelio pusės, kur greitai važiuodama priešinga kryp-

NETEISU SKŪSTIS laiko stoka: visiems lygiai laikas duotas... Laiko nebebus tik tada, kai saulė jau mums nebešvies. Kol dar gyvi, tol laikas ne tik saule džiaugtis, bet ir savęs pačių nepalikti tamsoje... Nerasti laiko visuomeniškiems būti — tai nerasti laiko prasmingiau ir vertingiau gyventi. —

J. Girnius, "Idealas ir laikas".

timi mašina trenkė į jas. Smūgis išmetė Lilijaną šalia kelio. Kai atsipeikėjo, suprato, kad nieko sunkaus neatsitiko: buvo tik sutrenkta. Kai kas gal pasakytų: išsigelbėjo "per stebuklą".

Sunkiai atsikėlusį priėjo prie draugės, kuri netoli gulėjo ant kelio. Prie jos klūpojo juodai apsirengęs vyriškis su kunigo apikakle. Klaudija buvo į jį išmeigusi savo akis ir kartą vos vos ištara "taip" į kunigo jai statomus klausimus.

Mano sesuo jau norėjo įsikišti, bet jauno kunigo žvilgsnis susitiko su jos ir ji nuleido galvą. Galvoje užė, bet viduje kilo tokia audra, kad ji nepajėgė sekti kunigo kalbamų žodžių. Tik vienu tarpu kunigas pakėlė balsą ir ji aiškiai išgirdo: "Aš tave išrišu"... ir tuo metu padarė ant Klaudijos didelį kryžiaus ženklą.

Klaudija dar buvo gyva keletą minučių. Atrodė, kad ji nejaučia jokio skausmo. Jos veidas buvo visiškai ramus, panašus į to kunigo veidą. Jis pats užspaudė jos akis ir pridengė mirusios veidą skarele.

Kada Lilijana pamatė, kad viskas baigta, šoko kaip furija: kaip jis, tas kunigas, galėjo išdrįsti užmesti savo valią ir pasinaudoti mirštančios silpnybe, išgauti iš jos pritarimą idėjoms, su kuriomis ji visą gyvenimą kovojo? Paskutinės minutės atsivertimas neturi jokios prasmės!

Aplink susirinkusi minia nerimavo ir murmėjo. Jaunas kunigas išklausė mano sesers priekaištus tylėdamas, kas ją dar labiau siutino. "Bent sakyk, ką nors" — sušuko. Jis nusišypsojo. "Dievas yra amžinas", — tarė: "Nesvarbu, kas ką apie jį mano. Tas jo nekeičia. O Jis

yra Meilė". Paskui išoko į savo automobilį ir nurūko Paryžiaus kryptim.

Lilijana, stovėdama ant kelio griovio kranto, dar ilgai akimis sekė nutolstantį kunigą, kol jis visiškai neišnyko iš akių.

Ją apėmė begalinis sielvartas, vienatvė be išeities. Staiga jai kilo klausimas: kuris išnykimas ją labiau sukrėtė — draugės, ar to nepažįstamojo, kurį ką tik matė ir kurio tikriausiai gyvenime niekad daugiau nesutiks.

Klaudijos laidotuvės buvo bedieviškos, jos kapas be kryžiaus. Bet veltui Lilijana bandė savo draugėje nematyti nieko kito, kaip tik praities atsiminimą, kūną sugrįžusį į žemę, pagal materializmo dėsnius. Bet kas galėjo būti tikras, kad sielos tikrai nėra? Ir kaip gali nemas dalykas ją tiek kankinti? Ar tas sielvartas ir netikrumas nėra išprovokuotas kaip tik dėl to, kad ji atmeta esminę, egzistuojančią realybę?

Mano sesuo užsidarė namieje. Daugiau neatskleidė knygos, neparašė daugiau nė eilutės, atsisakė atsakinėti telefonu. Jos paskutinių metų veikla staiga jai pasirodė vien tik tuščia agitacija. Kaip ji galėjo bandyti suteikti žmoniui šviesos, kai negali išspręsti savosios problemos? Iki šiol laikėsi tam tikrų idėjų, varė propagandą... Bet mirties akivaizdoje viskas sugriuvo. Klaudija, išvyko, palikusi ją nežinojime ir rūpestyje. Į ją tad buvo nukreipta pirmoji Lilijanos malda: "Jei tu tikrai gyveni, tai pamokyk mane tiesos".

O atsakymas atėjo lėtai, pamažu.

Lilijana, suabejojusi savo ideologijos pagrindais, atsisakė propagandistės pareigų. Ėmėsi labdarybės darbo, kuriam jautė tam tikro palinkimo. Šioje srityje bedirbdama, pastebėjo, kad joje bunda kažkas naujo. Susidūrusi su vargšais, su jų skausmais, ėmė juos pamilti ir tikrai "mylėti" ne žodžiais, o darbais. Tik tada žodžiai to jauno kunigo — kurie atrodė jau pamiršti — staiga grįžo į Lilijanos sąmonę. Ši kartą jau ne erzinantys, o pilni tiesos ir šilimos: "Dievas yra Meilė". Ir Jam pasidavė.

* * *

Lilijana nutilo. Mama verkia ir aš verkiu drauge. Tas sesers papasakojimas mane giliai sukrėtė. Man atrodė, kad aš ten esu. O epilogas viso galėjo būti manasis. Pajutau, kad nepaprasta ramybė apsiaučia mane, o su ja drauge ir džiaugsmas: meilė atėjo sušildyti mūsų vienišumo, ji perkeitė Lilijaną, mano motiną ir nuo šio laiko keičia ir mane. Dievas yra Meilė. Džiaugyčiau, kad Klaudija tai suprato bent mirties valanda.

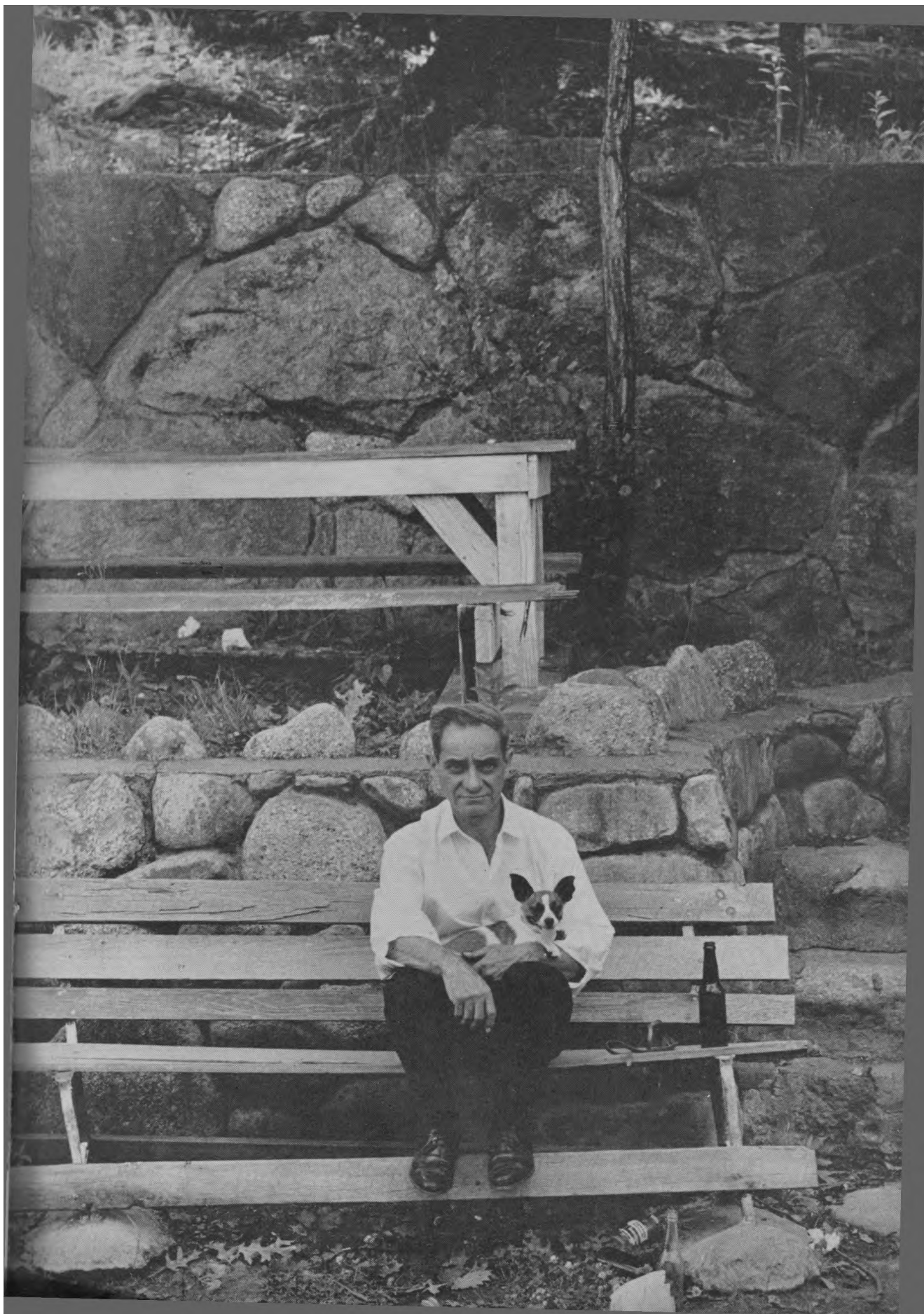
Paruošė J. Sav.





JONAS DOVYDĖNAS

Jonas Dovydenas, rašytojo Liudo Dovydeno sūnus, gimęs 1939 m. Lietuvoj. Pradėjo domėtis fotografijos menu tarnaudamas amerikiečių aviacijoje. Studijavo anglų literatūrą, braižybą, fotografiją įvairiuose Amerikos universitetuose. Nuo 1966 metų dirba Čikagos Urban Renewal departamente, kaip fotografas. Čikagos Meno Institutas suruošė jo darbų parodą š. m. gegužės 27 — liepos 23 d. Šio "Laiškų Lietuviams" numerio 241-244 psl. iliustruojami fotografijomis iš tos parodos; tema — poilsis.





ŠVIESOS ŠEŠĖLIAI TAMSOJE

FELJETONAS (Tęsinys iš praėjusio numerio)

JERONIMAS IGNATONIS

Vaikštau visą dieną išdidžiai ir laikiu reakcijos. Jeigu ne žmonės, tai bent šunys atsilieps. Ir tikrai.

Antrą dieną grįžtu iš darbo, šeimininkė, vėl persisvarinusi per langą, šaukia:

— Tik tu užėik. Aš nežinau kas daryti!

Iš tikrųjų sunku apsipręsti, kas daryti. Šeimininkė paskendusi laiškų krūvoje. Atsiliepė šimtas su viršum. Įvairaus rango žmonių. Neišskiriant ir profesorių. Daugiausia namų savininkų.

Ištraukiau iš vidurio vieną laišką be atrankos, praplėšiau ir skaitau. Rašo universiteto sociologijos profesorius.

“Užjaučiu tamstą labai. Be šuns žmogaus gyvenimas neįmanomas. Žmogus, bendraudamas su šunimis, pats priartėja prie šuns. Žmogus greičiau pasisavina šunišką kultūrą, negu šuo žmogaus. Per ilgą savo amžių studijuodamas žmonių ir šunų bendravimą, įsitikinau, kad žmogui šuns kultūra yra būtina. Tik, tamsėte, pamanyk, kas atsitiktų pasaulyje, jeigu žmonės neturėtų šuniškumo! Kiek tada bedarbių rastųsi! Visi policininkai, kariuomenės daliniai, teismai, teisėjai, advokatai, teisminių įstaigų tarnautojai, kongresmanai, senatoriai ir dvasiškai netektų darbo. Jie visi — milijonai jų! — vieną dieną išeitų į gatvę duonos prašyti. Netektų duonos ir kiemsargiai, įmonių budėtojai, darbų prižiūrėtojai ir visa tirada tvarkos saugotojų. Visa šių dienų pažanga, civilizacija, teisminiai kodeksai, konstitucijos būtų nubraukta. Kai žmonės gyvena su šunimis ir šunes su žmonėmis, gyvenimas juda. Iš čia ir vystosi gyvenimo pažanga ir civilizacija. Iš tamstos pavardės sprendžiu, kad tamsta jau buvau priartėjusi visiškai prie šunų giminės. Todėl tamsta be šuns gyventi nebegali. Ir jeigu neatsiras tamstos Snukis, kaip jį vadini, nusipirk kitą. Kad ir iš Sibiro. Visuomeninis mokslas tvirtina, kad Sibiro šunes patys šuniškiausi. Ir jei tamsta tuo domiesi, patariu kreiptis į to krašto atstovybę”.



Mane prakaitas išpylė, perskaičius šį laišką. Nusigandau, kad šeimininkė nesusidomėtų josios pavardės rašyba. Visur aiškiai užrašyta Kai su galūne è. Bet šeimininkei ne tas rūpėjo. Ji tik šluosto ašaras ir dūsauja:

— O apie Snukį taip ir nieko nerašo!

— Nieko, — atsakau ir noriu išeiti.

— Skaityk toliau, — sulaiko ji mane už skverno.

Atplėšiu kitą laišką ir skaitau. Rašo viena šunų globos organizacijos pirmininkė:

“Visų pasimetusių šunų vardu reiškiu susirūpinimą, kur galėjo dingti tamstos Snukis. Mūsų didžiausias rūpestis ir uždavinys — padėti šunims. Mat šunų prigimtis yra geresnė už žmogaus. Šunes revoliuciją ar sukilimą nekelia. Priešvalstybinio veikimo neorganizuoja. Jie greitai prisiderina prie aplinkumos. Tik duok jiems socialiai maisto, ir jie bus tau ir paklusnūs ir ištikimi. Žmonės visai kitokie. Tu juos aprūpink maistu ir aprenk, jiems niekad nėra gana. Svarbiausia tai, kad šunes neturi prigimtos tautybės. Jie neturi prisirišimo prie krašto ar kitų šunų. Turi vieną vienintelę kalbą — šunišką, todėl mes jų imigraciją palaikome. Mes galime surinkti visus šunes iš rytų ir vakarų, ir jie visi bus mūsų šunes. Ir tamstai patariame per daug nesisieloti. Rasi ir kitą šunį, kuris bus tamstai ir geras ir ištikimas. Tik mums rūpi, kad kas tamstos Snukio nepanardotų savo propagandai”.

Aš ir vėl pakariu akis. Šeimininkė atsidūsta:
— Apie Snukį taip ir nieko nepasakyta!

Dabar šeimininkė ištraukia pati man laišką ir paduoda. Jai atrodo, kad aš nemoku atrinkti laiškų. Imu ir skaitau:

“Matai, dabar užėjo tokia mada — aplankyti savo gimtines. Paskum iš to pradeda sau pragyvenimą kurti. Rašo apie nesamą pažangą paliktoje tėvynėje, apie puikius dulkėtus kelius ir kareiviniškai statomus namus. Paskum kyla ginčai ir iš to išeina ir vieniems ir kitiems gerai. Yra kas rašyti. Tikriausia ir tamstos Snukis išvyko pasižvalgyti, kaip gyvena dabar jo gimtinėje šunes. O gal jis nori užmegzti be sąryšio kultūrinius ryšius. Tik pamanyk, tiek metų išgyventi ir nieko nesusižinoti!”

Kitas vėl panašus laiškas:

“Kadangi tamstos Snukis kilimo iš rytų, tenai jis ir išvyko. Aš mačiau, kaip jis vaikštinėjo su agentais iš kraštų už geležinės uždangos”.

Trečias dar tikriau užtikrina:

“Mačiau, tamstos Snukis ėlipa į lėktuvą ir išskrido už geležinės uždangos. Matyt, jam čia karšta pasidarė. Jis neištikimas šiam kraštui. Čia loja, o į rytus žiūri. Ir gerai padarė. Kad visi šunes, kurie čia loja, o į rytus žiūri, išvyktų, šiame krašte kitas gyvenimas prasidėtų. Be šunų!”

Šeimininkė jau pavargo. Praplėšia laišką ir žiūri, ar trumpas, ar daug prirašyta. Tuos, kuriuose daug filosofijos prirašyta, meta į šiukšlių dėžę neskaičius, o kuriuose tik keli žodžiai, duoda man paskaityti. Vienas taip ir užkliuvo. Jis rašo aiškiai:

“Aš žinau. Duok man tūkstantį dolerių, pasakysiu!”

Šeimininkė kapt už sijono kišenių ir išspragino savo pilkąsias akis:

— Se, imk ir duok. Tegu tik pasako, ką jis žino!

— O jei jis, tūkstanti dolerių gavęs, pasakys “nemačiau”, kas tada!

Šeimininkė ir vėl sukrito. Jos reti parudavę dantys pradėjo kadalutis atviroje burnoje. O pilkų akių žvilgsnis vėl pro langą išnirio.

Dar perskaičiau keliolika laiškų, ir visi panašaus turinio. Tik vienas ir mane sukrėtė. Tiesiai taikomas man. Trumpai ir aiškiai paklausė:

“Kiek šunų atsiliepė?”

Taip ir pakvipo šunų kvapas iš visų laiškų.

— Apie Snukį taip nieko ir nesužinojome!
— atsidūsta šeimininkė.

— Nieko, — atsakau ir jaučiu, kad man dviejų mėnesių nuoma už butuką taip švilpt ir išgaravo. Ir visos mano pastangos velniop.

— Aš dar pagalvosiu! — susimąsto šeimininkė. Tas reiškia, kad ji mano patarnavimu daugiau nepasinaudos.

O vistiek ši istorija dar tuo nesibaigė. Kitą dieną ji pakrypo mano pusėn. Iš už pusanthro bloko girdžiu šunų triukšmą. Loja, cypia, staugia.

— Tikriausia Snukis grįžo! — ir šeimininkė kelia dabar sutiktuves! — galvoju ir skubu. Ir ką aš matau. Šeimininkė, persisvarinusi per langą, mostaguoja rankomis ir šaukia mane:

— Greičiau eikš čia!

Lipdamas laiptais girdžiu šunų nerimą. Jaučiu, kad vėl kažkas niaukstosi aplink mane. Ir kai pradaro šeimininkė man duris, iš karto lyg ir išsigandau. Salone pusracių susėdusių dešimts poniūčių ir lygiai tiek pat Chow-Chow kilmės šunų.

— Ir ką aš dabar turiu daryti? Aš negaliu atrinkti, kuris yra mano Snukis! — beveik verkdamas skeryčiojasi šeimininkė.

— Snuki! — šuktelėjau visiems šunims. Ir kuris pirmas atsisuks į mane, tas ir bus tikrasis šeimininkės Snukis. Bet gi visi kaip vienas sužiuro į mane ir pradėjo uodega visginti lygiai taip pat, kaip ir Snukis darydavo.

— Taigis, ir aš mėginau taip atskirti, ir kaires ausis apžiūrėjau, visų ikrptos taip, kaip ir mano Snukio, visų kudlos pauodegyje, kaip ir mano Snukio, ir kaip aš galiu dabar sužinoti, kuris mano Snukis. Visos reikalauja po du tūkstančius dolerių. Paimčiau visus, bet de-



šimts tūkstančių dolerių! O tikrojo Snukio galiu jų tarpe nerasti, — verkšlena šeimininkė.

— Ponas, kaip bus? Aš atvedžiau šunį, koki jūs aprašėte. Tad man priklauso 2,000 dolerių. Prašau! — pašoko viena iš ponių. O paskum ir visos iš eilės. Ir visos to paties reikalauja.

— Aš sakiau, kad aš tik vieną Snukį turėjau, bet ne dešimts. Tik vienas iš jų gali būti mano Snukis, bet ne visi dešimts! — skeryčiojasi šeimininkė ir išverktomis akimis slankioja šunų nugaromis, tikėdamasi užkliūti už to plauko, už kurio ji laikydama Snukiui papildę kasydavo.

— Aš pirma atėjau, ir man priklauso 2,000 dolerių! — spiegia viena iš ponių. Ir visos vėl to paties reikalauja.

— Sakyk, kas man daryti? — beviltiškai išskečia rankas į mane šeimininkė.

— Yra išeitis! — pagalvojau vienas pats sau.

— Sakyk, tu gi man patarei paskelbti spaudoje. O dabar patsai matai, kas įvyko! — neatstoja šeimininkė.

— Palaukite. Dar pažiūrėsime, katras iš jų yra tikrasis Snukis! — pasakau ponioms ir išskubu į savo butą apačion. Prisiminiau vieną istoriją su Snukiu, kurios niekuomet nebūčiau sakęs šeimininkei. Dabar gi gyvas reikalas. Tegu supras, kas buvo anuo metu.

Jau kaip minėjau, Snukis mėgdavo pasistiebtį ant mano lango ir pasižiūrėti į mano kambarį. Ir kiek jis man marškinių išpekdavo savo purvinomis kojomis! Kai tik būdavo aš padžiaunu prieš saulę marškinius, ar rankšluostį, — žiūrėk, Snukis jau ir stovi ant jų. Ir taip jis mane iširdindavo, jog buvau priverstas griebtis šuniškos priemonės. Girdėjau žmones pasakojant, kad šunes kažkodėl labai ne-

mėgsta terpentino. Nusipirkau visą butelį terpentino ir čia pat palangėje pasidėjau. Laukiau progos. Padžioviau kartą marškinius ir laukiau pilna stikine terpentino. Kaip ir buvo laukta, tuojau Snukis laiptais nusirito ir kyšt nosį pro langą į mano kambarį. Aš taip visą stiklinę jam į snukį. O Dievulėliau tu mano! Kad Snukis šoks! Tik pacypt, pacypt ir tiesiai į šeimininkės miegamąjį. Palindo po antklode, ir cypia, staugia ir verkia, ir nosį trina į paklodę, pagalvę ar į čiužinį. Šeimininkė šaukėsi pagalbos. Aš ją raminu, kad greitai viskas praeis, bet tikros tiesos apie terpentinę jai nesakau. O kurgi tie susnos bėgs, patyrus terpentinu, kad ir iš užpakalio!

Pasiimu terpentino buteliuką ir grįžtu. Liepiu sustoti visoms su šunimis į eilę, o šeimininkę paprašau atidaryti duris. Brūkšteliu terpentinu vienam šuneliui pauodegin, ir tas kad šoks! Cypdamas, staugdamas tik aijai, aijai ir tiesiai pro duris laukan. Nusirita laiptais, ir į gatvę. Ir tu jo nesulaikysi! Ir taip visi šunes iš eilės. Ir nė vienas šunelis nebėgo į šeimininkės lovą pasislėpti po paklode. Tokiu būdu klausimas lengvai išsprendė. Čia nė vieno tikrojo Snukio nebuvo.

— Tai dar pamatysime! — visos poniutės išspraginusios akis, išsinešdino. Likome vėl vieni du su šeimininke.

— Tai taip Snukio ir nėra? — girdžiu jos aimaną.

— Nėra! — atsakau. Ir ji dabar suprato ano meto istoriją su Snukiu, kaip jis vartaliojosi staugdamas josios lovoje.

Čia istorija būtų baigta, jei ne dar vienas nuotykis.

Kita dieną mane iškviečia dienraščio redaktorius.

— Aš tau sakiau, kad nekeisk antraštės! O dabar prašau! Eik ir aiškinkis! — sutikęs mane redaktorius, apipylė karštu dušu. Jis toks keistai nervingas. Lyg ji kas pultų, bet ne mane.

— Aš nieko blogo nematau, — ieškau žodžių, už kurių galėčiau pasislėpti.

— Nieko blogo! Manai yra malonu, kai tau į redakciją ateina dešimts šunų, lygiai tiek pat ponių ir jų advokatų!

— Šunų!?

— Taip, taip. Pamatysi.

Ir jis mane įveda į redakcijos kolektyvo kambarį. Ten susirinkę smalsuoliai, kritikai, korespondentai, rašto žinovai. O kitame pasienyje visos tos pačios ponios su šunimis išsiriikiavusios ir dar advokatus atsivedusios.

— Čia gi kas? — aš sušukau.

Šunes pamatę mane, tik pastryk, aijal, aijai ir neria pro langą. Laimei langas atviras buvo. Ir ponios neišlaikė jų.

— Snuki! Ei Snuki! — šaukiu persisvarinęs per langą, bet šunes skuto gatve kiek įmanydami. Nė vienas net neatsisuko pasižiūrėti. Tada aš atsisukau į ponias pasakau:

— O vis tik Snuko čia nėra.

— Kaip tai nėra! Apie ką tamsta rašei? Ar ne apie tokį šunį? 2,000 dolerių priklauso man. Aš atvedžiau tokį šunį, kokį aprašei, — šoko viena iš ponių.

Paskui ją ir kitos. To paties reikalauja.

— Iš tikrųjų, apie ką tamstelė rašei? — pakilo vienas iš žiūrovų ir painiųjų raštų aiškintojų. — Aš skaičiau tamstelės kūrinių kelis kartus. Gerai ir sumaniai parašytas, bet ką reiškia „Atsiliepk šuneli!“ taip man ir liko neaišku.

— Taigi, ir man neaišku, į ką jis kreipėsi, į žmones ar į šunes? — sunekantravo redaktorius.

— Man jau aišku! — pakilo vienas iš advokatų ir pro duris.

Prie pat durų už rankovės sulaiko jį atsivedusi ponia:

— Kas tamstai aišku?

— Aišku, kodėl tie šunes išbėgo.

— Taigi kad išbėgo! Išsigando. Gal jis ir vėl terpentino atsinešė! — purto už skverno advokatą ponia.

— Terpentino! Cha, cha! — nusikvatuoja vienas iš žiūrovų.

— Taigi. Terpentino. Juk tai ne juokai terpentinas šunims pauodegin! Tiesiog nusikaltimas. Kriminalas! — plėšosi ponia.

— Kai šunes pradeda žmones valdyti, tai žmogus turi teisės šuniškai elgtis. Ir loti ir kas-

ti. Kitaip iš šunų tiesos neišgausi. Antai pašto viršininkas leido paštininkams panaudoti prieš šunes pipirų mišinį su alyva, — ir tvarka radosi. Ir šunes ramūs ir paštininkai sveiki, — atkerta advokatas ir išeina.

— Jau ir man aišku! — pašoksta antras advokatas ir pro duris. Ir taip visi iš eilės. Liko tik ponios. Be šunų. Jų akys žaižaruoja. Lūpos sučiauptos, rankos į kumštis sunertos.

— Na ir kas! Ar mes šunes? Ar negalime žmoniškai pakalbėti? Be šunų! — kreipiuosi į jas visas.

— Be šunų! Kaip tai? — suriko visos iš vieno.

— Taip. Be šunų! O kad ir visiems šunims taip, sakysime, po lašelį terpentino — purkšt, papurkšt, ir visi šunes išgaruotų ten, kurion pusėn loja! Ar nebūtų gerai? Tada ir mes turėtume geresnį gyvenimą šiame krašte. Be šunų! — išsiziojo tas pats iš žiūrovų balsas.

Toliau diskusijoms žodžių pritrūko ponioms. Jos apsisuko ir išgaravo.

Likome kambaryje redaktorius, painiųjų raštų aiškintojas ir keli smalsuoliai, korespondentai ar raštų žinovai.

— Dabar ir man jau aišku! — šyptelia vienas iš jaunuolių.

— Kas tamstelei aišku? — šoko painiųjų raštų aiškintojas. — Kaip tai galima protingus žmones klaidinti? Kai rašoma apie žmogų, skaitai ir matai šunį, o kai apie šunį — matai žmogų! Ir girdi, kai žmogus, užsikrėtęs šuniškumu, loja.

— Šis pilietis panorą pagarsėti ir parašė nebūtus dalykus. Štai kas man aišku! — dūrė tiesiog pirštu į mane smailanosis jaunuolis.

— Tai ir pasakė! — šoko kitas. — Jūs nesuprantate modernios kūrybos. Šių dienų rašytojo uždavinys — vaizduoti realybę, kurios nėra. Tikrovę, kurią mes išgyvename, tegu tiria psichologija, fiziologija, fizika, chemija ir kiti mokslai. O rašytojas turi pakilti už visus mokslus aukščiau. Ar jūs suprantate, bukos galvos!

— Jau čia ne į temą mes pradedame kalbėti. Posėdį laikau baigtu, — pasako redaktorius ir, susiglemžęs popierių pluoštą, išeina.

— Iš tikrųjų, ponai, apie ką mes čia kalbėjome? — susimąsto painiųjų raštų aiškintojas.

— Nagrinėjome pasakos tikrovę, kai žmonės pasiverčia šunimis, o šunes žmonių kalba šneka, — atsiliepė aštriais žodžiais modernizmo atstovas.

Aš matau, kad jie neranda taško. Nori kalbėtis iki begalybės.

— Ponai, aš daugiau apie šunes nerašysiu! — pareiškiu savo valią.

— Puiku! Tai yra genialiausia mintis. Gerai rašyti apie žmones, o šunes tegu skaito! Juk žmonių tarpe skaitytojų jau mažai beturime! — ir vėl kažkas kaip botagu pliaukštelia per nugara.

— Pagal tamstelės antraštę "Atsiliepk šuneli!" tikrai šunes skaito. Kągis, sveikinu. Naują generaciją pradedi! Chi, chi! — gaižiai nusijuoka painingų raštų aiškintojas, į kuprą sulinksta ir išnyksta, kaip dūmas iš kambario.

— Bravo! Mes tave sveikiname! Atlaikei kritika! Rašyk daugiau apie šunes skaitančius, o žmonės tegu pasilsės! — girdžiu, balsai iš užpakalio man tiesiai į pakaušį. Neišpasakytas džiaugsmas pakuteno mane. Ir aš ši tą galiu. Ir pasekėjų turiu! Atsisuku nusilenkti ir jiems padėkoti.

Ir ką jūs pasakysite! Jų nėra! Kur jie išėjo, ir kas jie tokie, ar aš žinau? Gal jų ir nebuvo. Tik mano vaizduotė!... Kiek mes naktų praleidžiame ir akių nesumerkę, besvajodami apie žodžių žydrumą ir šunes, laizančius padus!...

Grįžau namo ir sukritau į lovą. Sėdžiu ir galvoju, kas įvyko. Galvoju ir negaliu suprasti. Tik šviesos šešėliai mirguliuoja tamsoje kamuoiais ir tiek. Žmonės ir šunys, šunys ir žmonės, kaip kibirkštys iš degančio laužo, spargsi, šokinėja ir išnyksta tamsoje vingiuotomis juostomis. Kai viską peržvelgiu, pradedu įvertinti savo atradimą: žmonės ir šunys turi kažkokį panašumą. Žmonės, kurie myli šunis, nemyli žmogaus, o šunys, kurie myli žmones, nemėgsta šunų. Žmonėms trūksta žmogiškumo, o šunims šuniškumo!

Dabar pradedu suprasti, kodėl Snukis taip nekenčia mergaičių. Jo duondavė yra moteris. Su sijonu. Ji labai nekenčia tų, kurios ir gražesnės ir jaunesnės. Tad Snukis padarė aiškias išvadas: visos, kurios tik su sijonu ir kikena — yra šeimininkės konkurentės ir priešininkės. Ar jis gali jas pakęsti, kada jo šeimininkė, kumštis suspaudus, dantis griežia!

Taigi, Snukis. Prisiminiau ir jį. Snukis gi buvo centrinė figūra šios istorijos. Ir kai tik aš jį prisiminiau, — staiga kyšt pro langą Snukio galva. Jis toks išvargęs, apsiašarojęs, molinę puodynę kiauru dugnu ant sprando užsimovęs.

— Snuki! — sušukau iš džiaugsmo.

Snukis švyst pro langą ir parklupo prieš mane, ir verkia, ir glaudosi. Suprask, prašo numinti tą žiedą nuo jo sprando!

— Gera, aš tau ją numušiu. Bet tu man daugiau ant padžiautų baltinių purvinomis kojomis nelipsi!

Taip. Jis uodega vizgina ir prižada viską daryti, kas tik man gera ir naudinga. Paėmiau plaktuką ir žiūriu: jis toks gudrus ir apsukrus, o vistiek nesugalvojo trinktelti puodynę į stulpą. Rodos, tiek maža bereikia, kad jis pats sau laimę sukurtų!

Vienu stuktėlėjimu numušiau puodynę. Snukis čia pat parklupo ir verkia iš džiaugsmo, kaip žmogus. O paskum šokinėja, staigia ir būtinai mane nori bučiuoti.

O kad jis žinotų, kad aš tai dariau ne iš meilės, bet iš noro laimėti iš šeimininkės du tūkstančius dolerių.

PASAULĖŽIŪROS žodyje pasaulis reiškia nebe patirtinę gamtos tikrovę, o pačią būties visumą. Koks yra patirtinis pasaulis, arba gamtinė tikrovė, ir kokie dėsniai jį valdo, tiria gausūs atskiri mokslai. O pasaulėžiūrinį rūpestį sudaro klausimas, kas yra visos patirtinės tikrovės galutinis pagrindas. Tai metafizinis klausimas: ar prieš nieką daugiau žmogus nestovi kaip prieš gamtinį pasaulį, ar jis stovi prieš Dievą kaip absoliutinę, nelygstamąją ir nebaišiamąją būtį? Su šiuo klausimu siejasi ir moralinis rūpestis: ar niekam žmogus nėra atsakingas už tai, kaip gyvena, ar jis turi paskirtį, kuri peržengia laiką? Nors ir kiek gali būti pasaulėžiūrinio įvairavimo, formaliai kiekvienos pasaulėžiūros prasmė yra ta pati: atsakyti žmogui į klausimą, kas yra tikroji būtis (galutinis visos tikrovės pagrindas) ir kas privalo būti žmogus. Tuo būdu pasaulėžiūron susibėga žmogaus metafizinis ir moralinis rūpestis. Iš vienos pusės — tai klausimas, kokia žmogaus padėtis, iš antros pusės — tai klausimas, kokia žmogaus paskirtis. Atsakydama į šiuos du klausimus, pasaulėžiūra išreiškia žmogaus santykį su būties visuma ir tuo pačiu liudija jo nusistatymą, ką jis laiko savo gyvenimo galutine prasme.

Juozas Girnius, "Idealas ir laikas".



KUO KALTAS, KAD NEMOKA GINTIS?

Mano problema pradžioje buvo tik mažas grūdelis, kuris vėliau, laikui bėgant, išaugo į nepalaužiamą medį ir nepajėgiu jo išrauti. Kad aiškiau savo problemą išdėstyčiau, imu kaip pavyzdį vaikus.

Petras pajėgus, didelis. Jonukas lėtas, mažas. Jonukas sėdi ramiai užsiėmęs savo reikalais. Petras, eidamas pro šalį, neiškenčia ir užgauna Jonuką; greičiausia, dėl to, kad rado už save silpnesnį ir kad parodytų, kad jis esąs galingesnis. Jonukui skauda, bet jis tik pykteli savyje ir Petrui nieko neatsako. Petras dabar pasidrašina ir, radęs tame malonumą, pradeda vis dažniau užkabinėti Jonuką, tai pašiepimu, tai užgauliojimu. Į jo žaidimą įsijungia kiti, ir taip vienas po kito sudaro Jonukui nepakenčiamas sąlygas.

Jonukas pradeda nebeapkęsti visų. Jis eina išpažinties, iš pradžių apgailėdamas savo pyktį, bet, matydamas, kad Petras nesiliauja, kad jis nelaiko tai nuodėme, bet jaučiasi smagus ir, jo nuomone, jis tik juokauja, tad nėra ko terliotis tokiais dalykais. Išpažintyje, Jonukas suabejoja, ar jis turi prisipažinti užpykęs, juk jis užgaunamas ir kenčia, tai jau savaime jam atleista, bet neramumas užlieja jį, kai jis būna kitų apkaltintas blogu charakteriu ir net kitokiais neteisingais išgalvotais kaltinimais, nes jam taip gerai limpa. Nuo to nukenčia ne tik Jonukas, bet ir jo šeima, kuri pradeda taip pat Jonuką apkaltinti blogu charakteriu, lyg jis būtų kaltas dėl susidariusios situacijos.

Jonukas kartą per išpažintį išpasakoja savo problemas. Kunigas teatsako: "Bandyk atleisti ir melskis", bet tas Jonukui nepadeda. Savyje jis jaučia kartumą ir linki savo priešams to, ką jie jam padarė. Jis mėgina būti malonus, pritaikyti prie visų, bet palaikomas už kvailą, būna stumdomas ir pajuokiamas dar labiau.

Jonukas suabejoja, ar iš viso jis gali eiti sakramentų, ar jam nepasišalinus iš Bažnyčios, nes atrodo, kad ir Dievas jį atstūmė. Kai kurie pradeda įtarti, kad Jonukui reikia gydymo, kad nusikratytų neapykanta ir savo keista elgsena, bet kas iš to. Jonukas niekada nepajėgs pilnai išsigydyti, jei bacilas nešiojės Petras ir kiti su juo nuolat iš naujo jį užkrečia. Ar neturėtų Petras ir kiti jo draugai išsigydyti pirma? Tada Jonukas išgis savaime.

Dažnai girdima pamoksluose ir laikraščiuose, kad šeima ir visuomenė kenčianti nuo tokių, kaip Jonukas. O ką jis jiems blogo padarė? Jis vienas likęs su savo jėgomis prieš jį nusišaukusią minią nieko negali padaryti, o tie, kurie jį užkabinėja, dar drįsta sakyti, kad jie kenčia.

Klausimai:

Kodėl Jonukas atrodo toks blogas kitų akyse? Ar jis gali eiti sakramentų, jausdamas nenusikaltęs, ar turi pasitraukti iš Bažnyčios, nes kitokiu atveju jis padaro šventvagišką išpažintį, netikrai apgailėjęs savo nuodėmių?

Kokioje padėtyje yra Petras, ar jam tikrai nėra nuodėmė? Kodėl? Jei jis atsiprašytų Jonuką ir pasižadėtų daugiau taip nedaryti, Jonukas, savaime aišku, atleistų.

Kuo kaltas Jonukas, kad jis nemoka gintis nei tyliai kentėti?

Kodėl prieš jį nusistatę galvoja, kad jie kenčia nuo Jonuko ir kad jis yra jiems našta?

Ponia M.

Situacija nuo vaikystės

Čia nei Jonukas, nei Petras, nei kiti vaikai nekalti, bet susidariusi situacija, kurios šaknų

nepastebėjo tėvai, o temato tik jos gerokai susikomplicavusias pasekmes. Taip esti ir su kitais mūsų psichiniais bei emociniais negalavimais, kuriuos pastebime jau gerokai pavėluotai.

Gaila, kad neparašėte amžiaus skirtumo tarp Jonuko ir Petro, ir kokio amžiaus tie kiti vaikai. Reikia manyti, kad toje šeimoje po Petro, bent iš berniukų, eina Jonukas. Petras jau nuo seniai bus pradėjęs, bent vidujiniai, savyje Jonuko nekęsti. Kodėl? Todėl, kad Jonukui atsiradus, visas tėvų dėmesys nukrypo į jį, o Petras liko nuošaliai. Jis užkabinėja Jonuką ne kad parodytų savo stiprumą, bet kad negali nusišėpti pavydo ir neapykantos.

Šiose sąlygose abiejų vaikų charakteriai gadinasi. Jonukas bando save suprasti: „Ar mano charakteris blogas, ar aš kvailas, kodėl aš pajuokiamas ir stumdomas. Jau taip jis susimaišęs (confused), o kunigas, iš kurio jis tikėjosi gilesnio supratimo ir tėviškos globos (ko jis stokoja namie), stumteli jį depresijos linkme. Kas jam belieka? Kerštas ir kokiais nors „gangiškais žygdarbiais“ įrodyti ne tik broliams ir tėvams, bet ir aplinkai, kad jis netoks jau „ziopliukas“! Saugokimės!

Raktas į šios problemos sprendimą — kol dar nevėlu — yra tėvai. Reikia juos išmokyti padalinti savo meilę ir dėmesį tarp visų vaikų teisėtai ir objektyviai. Šiems išijautus į savo uždavinį, jau galima eiti prie vaikų, padedant jiems suprasti, kodėl jie daro tai, ką jie daro. Vaikų terapijoje niekuomet neįmanoma imti vaiką atskirai, jis turi būti įstatomas į trikampį, kurio kitus du kampus sudaro tėvas ir motina.

Prof. Albinas Liaugminas

Jei sąžinė rami

Gerbiamoji Ponia,

Jūsų aprašytoji problema pirmu pažvelgimu galėtų atrodyti labai aiški, bet ji iš tikrųjų gal yra daug komplikuočiau, nes už Jūsų žodžiu, atrodo, daug kas slepiasi, ko laiške nebuvo galima paminėti. Tie Jūsų įvestieji Petro ir Jonuko charakteriai taip pat gal nėra pakankamai ryškiai ir objektyviai atvaizduoti. Tad į Jūsų klausimą labiau išsigilinti nėra galimybės. Būtų geriausia, jeigu nueitumėte pas koki nors kunigą ir asmeniškai viską išsiaiškintumėte. Čia tik labai trumpai atsakysiu į Jūsų laiško pabaigoje pateiktus klausimus.

Tas kunigas, kuris Jonukui patarė stengtis atleisti ir melstis, gal kitaip ir negalėjo atsakyti, jeigu Jonukas jam nepakankamai pilnai nušvietė visą savo padėtį ir visas savo sunkenybių priežastis. Dažnai išpažintyje nėra laiko daugiau į koki nors komplikuočiau klausimą išsigilinti, todėl šalia išpažinties patariama tinkamu laiku asmeniškai apie tai pasikalbėti. Bijoti ar gėdytis čia tikrai nėra ko. Kiekvienas žmogus turi vienokių ar kitokių problemų.

Dievas žmogų teisia pagal jo paties sąžinę. Žmogus nežinodamas negali nusidėti. Tad jeigu Jonukas nesijaučia nusikaltęs, jeigu jo sąžinė visiškai rami, tai jam nėra ko nė gailėtis. Jam nėra reikalo apie tai nė išpažintyje kalbėti. Jis gali ramiai eiti sakramentų.

Petras taip pat bus teisiamas pagal jo paties sąžinę. Jeigu jis galvoja, kad tas jo elgesys su Jonuku yra tik linksmas juokavimas, tai jis, taip elgdamasis, nenusideda. Tačiau tai gali atsitikti tik vieną kitą kartą, bet jeigu jis jau tiek kartų pastebėjo, kad tie jo „juokavimai“ Jonuką skaudžiai įžeidžia, jis turi tuoj liautis taip elgtis. Kitą užgaulioti ir įžeidinėti yra nusikaltimas prieš artimo meilę. Jis negali teisintis, kad jo sąžinė rami. Jeigu jis mato, kad tie jo veiksmai ar žodžiai kitą įskaudina, tai jis turi suprasti, kad tie jo veiksmai yra blogi, nuodėmingi. Reikia kiekvieną žmogų imti tokį, koks jis yra. Gal Petro tokie veiksmai ar žodžiai neįžeistų kitko, bet Jonuką įžeidžia, nes jo prigimtis yra jautresnė.

Be abejo, Petras turėtų vieną kartą susiprasti ir stengtis tuoj klaidą atitaisyti, nevartodamas tokių veiksmų ar žodžių, kurie Jonuką įžeidžia.

Kad Jonukas nemoka gintis ir tyliai kentėti, tai čia greičiausiai pareina nuo jo charakterio ir nervų. O ką kiti žmonės galvoja, tai nereikia į tai kreipti dėmesio. Dažnai kitų sprendimai būna klaidingi, nes jie sprendžia tik iš išorės, visai nesuprasdami įvairių reiškinių gilesnės priežasties.

Jonukui patartina ramiau į viską žiūrėti, nekreipti tiek daug dėmesio į kitų elgesį, nes kartais tai būna tik dėmesio nevertos smulkmenos. Gal būtų jam labai naudinga pailsėti, užsiiminėti tokiais darbais, kurie suteiktų daugiau džiaugsmo, ir stengtis į viską žiūrėti iš gerosios pusės. Kai žmogus yra nepavargęs, pailsėjęs, tai ne taip jį erzina ir kitų žmonių netinkamas elgesys. Melsdamasis tegul paaukoja Dievui savo jautrumą ir savo kitų gal nepastebėtas ir nesuprastas kančias. Dievas jį tikrai supras ir jo aukas įvertins.

Juozas Vaišnys, S. J.



• Dokumentai apie gimimų kontrolę

Vatikano II susirinkimo metu Paulius VI sudarė komisiją gimimų kontrolės klausimui studijuoti. Į komisiją įėjo teologai, biologai, gydytojai. Komisijos apimtį parodo ir faktas, kad paskutinėje komisijos sesijoje Collegio Spagno-lo, Romoje, dalyvavo šešiasdešimt penki asmenys. Komisijos atstovai įteikė popiežiui du dokumentus 1966. VI. 26: pirmasis jų yra komisijos daugumos nuomonė gimimų kontrolės klausimu; antrasis — konservatyviosios mažumos komentarai bei įrodinėjimai, kodėl daugumos priimtos išvados netikslios ir pavojingos.

Apie dokumentų turinį nieko nebuvo žinoma iki šių metų balandžio mėnesio vidurio: tuo metu prancūzų žurnalui „Le Monde“ pavyko gauti autentiškus dokumentų tekstus, kurie ir buvo jame atspausdinti balandžio 17 d. Už dviejų dienų anglišką dokumentų vertimą atspausdino JAV einąs savaitraštis „The National Catholic Reporter“.

Nors tie komisijos pranešimai turėjo būti slapti, tačiau dabar, pasidarius jiems per spaudą visiems žinomu faktu, norisi juos dėl jų svarbos, santraukiniai aprašius, trumpai apibūdinti. Apibūdinimui pasinaudosime vienu iš žymiausių amerikiečių katalikų teologų John C. Murray, S. J., taip pat viešais pasisakymais.

Daugumos pranešimas skiriamas į dvi dalis: pirmojoje svarstomi pamatiniai principai; antrojoje žvelgiama į pastoracijos reikalavimus. Svarstymui medžiagos duoda Vatikano II susirinkimo pastoracinė konstitucija „Gaudium et spes“ apie Bažnyčią moderniajame pasaulyje, kurios skyriuje apie šeimą ir vedybas kalbama apie tėvų atsakingumą. Dabartinis dokumentas tęsia minti: „Ši pastovi vyro ir moters bendruomenė, ugdoma vedusiųjų meile, yra tikrasis žmogaus vaisingumo pagrindas. Šioje bendruomenėje asmuo save atranda, atsiverdamas kitam; ši bendruomenė yra geriausia aplinka, kurioje vaikai gali būti išauklėti pilnais žmonėmis. Vedusiųjų pora, ugdydama bendravimą

ir intymumą visuose gyvenimo aspektuose, gali sudaryti tą meilės, savitarpio supratimo ir nuolankaus priėmimo aplinką, kuri būtina autentiškam auklėjimui ir brendimui“. Dokumento redaktoriams atrodo, kad šių dienų sąlygose gimimų kontrolės klausimas neišvengiamas: „Atrodo, kad daugeliui porų šių dienų sąlygose reikia reguliuoti vaisingumą, jei jos nori tapti atsakingais, atvirais ir išmintingais tėvais. Vėdusieji yra reikalingi padorių ir žmoniškų priemonių apvaisinimo reguliavimui, jei jie nori puoselėti pagrindines vedybų vertybes. Čia jie turi galėti tikėtis visų bendradarbiavimo, ypač mokslo žmonių talkos, kad jie turėtų po ranka priemones, kurios būtų vertos žmogaus, siekiančio tapti atsakingu tėvu“.

Aišku, dokumento skaitytojui čia kyla mintis: kaip su ilgalaikę pažiūra į lytinius santykius vedybose, tik kaip į priemonę žmonių giminei pratęsti? Dokumente pastebima: „Vedusiųjų lytinių santykių moralumas pirmoje eilėje įgauna prasmę iš jų bendro gyvenimo visumos... jų prasmė nepriklauso nuo tiesioginio kiekvieno akto vaisingumo“. Taip pat pastebima, kad vedybinių santykių moralė svarstoma jau nuo pirmųjų Bažnyčios šimtmečių, tačiau taip pat pabrėžiama, kad ši moralinė tradicija vystėsi polemikos ir konflikto su gnostikų ir manichėjų herezijomis, kurios žiūrėjo į lytinius santykius bei į gimdymą, kaip į blogį. Todėl, svarstant moralinę tradiciją šioje srityje, reikia atsiminti ir jos išsivystymo istoriją.

Dokumentas siūlo keturias gaires vedybų moralei, kiek tai liečia gimimų kontrolės metodus — jas apsvarsčiusios, vedusiųjų poros pačios turi pasirinkti tinkamiausius metodus. Pirmiausia, lytinis aktas turi būti neatskirtas nuo asmens gyvenimo visumos, taip kad akto abipusio atsidavimo ir žmonių giminės pratęsimo aspektai būtų svarstomi tikros meilės kontekste. Antra, pasirinktų priemonių efektingumas turi būti proporcingas teisei ar reikalui išvengti (laikinais ar pastoviais) naujo apvaisinimo. Trečia, kiekvienas metodas išvengti apvaisinimo — neišskiriant periodinio ar visiš-

BAŽNYČIA IR KULTŪRA

... Nors Bažnyčia, turi specialų uždavinį pašvesti žmonių sielas ir padaryti jas antgamtinių gėrybių dalyviais, tačiau yra taip pat susirūpinusi kasdieninio gyvenimo reikmėmis, kurios liečia ne tik kūno maistą ir materialinę gyvenimo dalį, bet taip pat gerovę ir kultūrą visuose jos aspektuose ir istorijos laikotarpiuose.

Jonas XXIII

ko susilaikymo — neša su savimi negatyvų elementą, kurį pora giliau ar lėkščiau jaučia. Pasirinkta priemonė turėtų turėti mažiausia šio negatyvaus elemento, atsižvelgiant į poros padėtį. Kėtvirta, priemonių pasirinkimas priklausys nuo poros aplinkos ir ekonominės situacijos. Dokumentas baigiamas mintimi, kad vedybinė bendruomenė nepastatoma iš kart, todėl reikalinga jaunuolius ruošti šeimos gyvenimui.

Antrasis dokumentas atstovauja komisijos mažumos nuomonę. Čia visų pirmiausia ryžtamasi imti jauti tiesiai už ragų: centrinis klausimas Bažnyčiai šiomis dienomis esąs, „ar kontraccija yra visuomet rimtas blogis?“ Pirmiausia žvelgiama į atsakymus, kuriuos Bažnyčia yra davusi šiam klausimui iki šių dienų — cituojamos ištraukos iš Pijaus XI „Casti Connubii“ (1930), 1951 m. Pijaus XII kalbos akušerėms ir Jono XXIII enciklikos „Mater et Magistra“ (1961). Pastebima, kad anglikonų 1930 metu Lambeth konferencijos pasisakymas už gimimų kontrolę iššaukė kardinolo Bourne priekaištą, kad tuomi anglikonai vyskupai atsisakė visų pretenzijų į autentišką krikščioniškos moralės interpretavimą. Šioj vietoj dokumentas atsisuka į argumentus už Bažnyčios mokymo pakeitimą, nes šis mokymas buvęs istorinių aplinkybių motyvuotas — bandomi atremti net penki argumentai. Savo ruožtu pateikiami penki argumentai, kodėl Bažnyčia mokanti, kad gimimų kontrolė esanti rimtas blogis. Argumentuojama, kad Bažnyčia negali pakeisti atsakymo į šį centrinį klausimą, nes Bažnyčia negalinti klysti tokia svarbiame klausime — jei ji pakeistų nuomonę, visas Bažnyčios mokomasis autoritetas būtų padėtas po klaustuko ženklų. Iš viso, dokumento rašytojams atrodo, kad sklindančios naujos ir pavojingos nuomonės, kurios būtų linkusios apriboti Bažnyčios mokymą. Galop argumentuojama, kad nuomonės pakeitimas gimimų kontrolės klausimu logiškai vestų iki leidimo sterilizacijai ir abortams.

Antroji mažumos nuomonės dokumento da-

lis savotiškai atkartoja pirmąją — čia tyrinėjama filosofiniai daugumai priimtinių argumentų pagrindai, kartu stengiantis parodyti jų klaidingumą. Trečioji dokumento dalis skiriama aprašyti blogoms išdavoms, jei Bažnyčios mokymas būtų pakeistas. Šioji dokumento dalis pasižymi gana dramatišku tonu — išdavos pramatomos tikrai skandalingos. Tiktai gaila, kad vėl svarbiausiu argumentu statomas galimas pavojus Bažnyčios mokomajam autoritetui, nes „jei „Casti Connubii“ buvo iškilmingas atkirtis Lambeth Konferencijos skelbtai doktrinai 1930 m., ... tai kaip dabar galima prisipažinti, kad Bažnyčia klydo jos darbe, o Šventoji Dvasia talkino anglikonų bažnyčiai!“ Dokumento galas todėl ir skamba savotiškai pateistiškai.

Spaudoje pasirodė taip pat ir trečias dokumentas: jame daugumos vardu atremiami ką tik cituotame dokumente pateikti argumentai.

John C. Murray, S. J., teigia, kad tos komisijos mažuma, pasisakiusi už tradicinį draudimą vartoti dirbtinas priemones gimdymams kontroliuoti, tebeturi „klasicizmo“ galvoseną, o klasicizmas nėra krikščioniškas, bet platoniškas: „Supratimui apie vedybinį gyvenimą esant nepakankamam, nebuvo suprastas nei vedybinis aktas, nei visuotinė dauginimosi problemos padėtis, ypač josios demografinė dimensija. Taip pat nebuvo pakankamai suprastas Bažnyčios autoritetas nei jo vartojimas natūralioj moralėj. Gimdymų kontrolės problemą jie išėmė iš moralinio pagrindimo, iš viso neargumentuodami apie gimdymų kontroliavimą, bet apie užtikrinimą bei Bažnyčios autoritetą“.

Tuo tarpu tos komisijos dauguma, pasisakiusi už žmogaus išrastų priemonių leistinumą gimdymams kontroliuoti, pagal John C. Murray, turi „istorinį pajutimą“. Ji ieško naujo supratimo, tebetęsdama praeitį, bet ir atstovaudama pažangą: „Mes pradedame matyti naują sistematizaciją. Anoji gi tebuvo teologija, bet ne dogma. Tai buvo sistema, ne tikėjimas“ („The Catholic Review“, V. 12).

A. L.



VAIKŲ NUOMONĖS APIE SUAUGUSIUS

Pagal šešiamečių - aštuonmečių diskusijas
ir dešimtmetės dienoraštį

Gabija Juozapavičiūtė

Gana sunku sužinoti vaikų nuomonę apie suaugusiųjų pasaulį. Vaikas jaučiasi menkesnis už kiekvieną, kuris bent kiek didesnis ar vyresnis už jį. Dėl to iš pradžių labai nenoromis, nedrąsiai atsakinėja į klausimus. Norint iš vaiko išgauti teisingą, atvirą atsakymą, pirmiausia reikia laimėti jo pasitikėjimą, nes vaikas žino, kad yra prašomas kritikuoti klausinėtojo pasaulį, ir iš pradžių jaučiasi nesmagiai. Paėmus vaikų grupę, vieni joje greičiau atsiveria, kitų reikia maldauti ir tiesioginiai klausinėti, norint gauti atsakymą ar sužinoti jų nuomonę. Tik po kiek laiko jie išsitraukia.

Rašysiu, ką vaikai galvoja apie suaugusiųjų pasaulį, pasiremddama trijų vaikų grupių nuomonėmis. Pirmiausia, dešimties metų mergaitė man rašė dienoraštį, per tris mėnesius stebėdama suaugusius ir jų pasaulį. Ji atsakinėjo į klausimus, kuriuos buvau jai surašiusi. Taip pat prašiau jos laisvai iš savo patirties parašyti, ką ji galvoja apie kasdieninius suaugusiųjų džiaugsmus, ginčus ir t. t. Antrasis mano šaltinis yra diskusijos, kurias pravedžiau šešiamečių - aštuonmečių grupėje per vieną jų susibūrimą vienoje lietuviškoje parapijoje. Trečia, naudojausi knyga "Exploring the Child's World", parašyta Helen Parkhurst, vedusios radijo programas vaikams ir su vaikais.

Idomu pastebėti, kad žmogui, kurį mes vadiname "vaiku", tarp šešių ir aštuonių metų amžiaus "suaugęs" yra kiekvienas už jį aukštesnis arba trylikos su viršum metų amžiaus asmuo.

KĄ MANO DEŠIMTMETĖ

Dešimtmetė mergaitė savo dienoraštyje rašė, kad jina negalinti suprasti suaugusiųjų. "Suaugę kartais labai nuobodūs žmonės, bet kartais gali būti labai įdomūs. Jie yra įdomūs ir linksmi, kada gerame ūpe, bet kartais, be jokios priežasties, staiga pradeda pykt ir rėkt

ant tavęs. Ir vėl atsiranda gerame ūpe", — taip ji rašė savo dienoraštyje. Vienas berniukas, cituojamas H. Parkhurst knygoje, pasakė: "Aš tikrai nesuprantu suaugusiųjų, nes aš niekad nesu buvęs suaugęs".

Mergaitė bandė atsakyti į klausimą, o berniukas tiesiai pasakė nesuprantas suaugusiųjų; atrodo, kad jų nė nesupras, iki jis pats taps suaugusiu.

Truputį vėliau savo dienoraštyje mergaitė rašė: "Suaugę yra pasibiauretinii! Jie elgiasi su tavim, lyg tu būtum skruzdėlė. Jie žiūri į tave iš aukšto, lyg tu būtum prie žemės prismeigta, ir įsakinėja tau tą ar tą daryti. Aš norėčiau geresnio elgesio iš suaugusiu — ne kaip karalienė, bet ir ne kaip skruzdėlė". Tai simbolinė kalba, bet pakartojanti ir kitų vaikų nuomonę — jie visi norėtų, kad suaugę daugiau i juos atsižvelgtų.

Toliau apie suaugusių elgesį su vaikais anoji mergaitė rašė: "Suaugusieji mano, kad tik jie gali pasakyti ar parinkti, kas yra geriausia ar blogiausia. Aš manau, suaugę turėtų palaukti, leisdami mums pasakyti savo nuomonę. Man labai patiktų, jeigu suaugę klausytų mano nuomonės apie įvairius dalykus".

KĄ DISKUTAVO ŠEŠIAMECIAI-AŠTUONMEČIAI

Diskusiniame būrelyje visi vaikai laisvai kalbėjo apie savo naminius gyvulius, suaugusius ir rūkymą, o paskui pradėjo juokauti. Pagaliau — pavargo atsakinėdami į mano klausimus, ir pradėjo mane klausinėti. Vaikai klausinėjo — bent po vieną klausimą kiekvienas, o kai kurie vyresnieji bandė duoti klausimus,

Gabija Juozapavičiūtė gyvena ir lanko gimnaziją Hamiltone, Ont., Kanadoje. Mėgsta rašyti. Neseniai buvo pakviesta į "Ateities" jaunimo žurnalo redakcinį kolektyvą.

kurių nesugebėčiau atsakyti. Buvo labai savi-
mi patenkinti, jei negalėjau ko atsakyti. Maž-
daug po dviejų valandų jie pradėjo nerimauti,
o užklausti, ar jiems patinka tokie pasikalbėji-
mai, jie visai pakeitė savo nuomonę ir tiesiai
atsakė: „Ne!“

JŲ NUOMONĖS APIE BAUSMĘ

Spėjau sužinoti jų nuomonės ir apie pyktį
bei baudimą. Gal todėl, kad šie vaikai, užau-
gę europietiškoje dvasioje, atsakė, jog jų tėvai,
nors pirmiau ir nebūtų jų prieš tai išklau-
sę, turi teisę juos mušti. Tačiau dauguma norėtų, kad
prieš bausdami tėvai išklautų ir jų pusę. Ka-
nadiėčių ir amerikiečių vaikai labai priešta-
rauja bet kokiam bausmei, jeigu, jų nuomone, ji
nėra teisinga. Jie atviriau apie tai kalba ir
daugiau priešinasi tėvams ar bet kokiam auto-
ritetui. Jiems dėl visko reikia priežasties. Pa-
klaustas, kas jo šeimoje gauna diržų, mažas
berniukas atsakė, kad jo sesutė. Užklaustas
„kodėl?“, paprastai atsakė. „Nes ji negera“.

Daugumas vaikų sako, kad išbarimas yra
skaudesnė bausmė, negu fizinis diržo skaus-
mas. „Jeigu jiems neduodama progos pasiaiš-
kinti, kodėl blogai elgėsi, ir jeigu, jų nuomone,
jie buvo neteisingai nubausti, vaikai dažnai tą
blogą elgesį vėl pakartoja — atsilyginimui, nes
mato, kad tai pykina tėvus ar baudėja“. „Jeigu
motina sako, kad jis darė negerai, o paskui pa-
mato, kad jis nėra kaltas, jinau turėtų jo ne-
bausti“. „Aš manau, kad, jeigu tėvai paaiškin-
tų, kodėl jie baudžia vaiką, tas vaikas bandytų
pasitaisyti“.

Vaikams labai sunku suprasti, kodėl suau-
gęs nesilaiko savo nusistatymo, kodėl dažnai kaita-
lioja savo nuomonės; pavyzdžiui, kai kurie su-
au-
gę sako: „Pats apsispręsk, bet daryk, kaip aš
noriu“. Arba kartais motina palieka baudimą
tėvui, kuris yra darbovietėje; kai tėvas, grįžęs,
pradeda vaiką bausti, motina bando jį stabdyti
sakydama, jog jau užtenka. Tai labai klaidina
vaikus. Vienas motinos elgesį aiškino sekan-
čiai: „Motina jaučia, jog vaikas vertas baus-
mės, bet kai pamato tėvą bebaudžiantį vaiką,
jai pasidaro gaila. Jinau tave myli ir atsimena,
kad ir tu ją myli“.

Šešiametė pasakojo, kaip ji jaučiasi po nu-
baudymo: „Kartais atimu truputį meilės. Jeigu
jie atsiprašo, negražinu tos meilės taip greitai...
Atsiprašymas reiškia atleidimą. Po atleidimo
aš nebegaliu pykti. Ir aš noriu kartais pati pa-
pykt... Jeigu jie neatsiprašo, jiems gražinu tą
meilę labai greitai...“

Dvylikametė sako: „Kai tėvai atsiprašo tuoj
po nubaudymo, aš juos nemažiau myliu, bet ma-
žiau gerbiu“.

Helen Parkhurst savo knygoje bausmės te-
mą baigia šiais žodžiais: „Bausmė yra niekam
tikus, jeigu ji neiššaukia vaiko pasikeitimo į
gera, nes tik, kai tai įvyksta, galima sakyti, jog
jis yra disciplinuotas“.

Vaiko pasaulėžiūra visada skirsis nuo suau-
gusiojo, nes jis nėra tiek pergyvenęs, kiek su-
au-
gęs. Nors vaikas turi natūralią meilę tėvams,
jis nepakenčia neteisingumo, tampa apkartęs.
Šis jausmas gali galutinai nustelbti pagarbą tė-
vams. Vaikas tada bus suaugusiųjų pusėje, o ne
prieš juos, kai jis jaus, jog suau-
gęs yra teisingi, jog jie tikrai atsižvelgia į vaiko nuomonę, no-
rėdami suvokti situaciją pilniau, ir kai pajus,
jog jo galvojimui rodoma pagarbos. Tėvai gali
per daug vaiką kreipti, pasidarydami varovais.
Tada vaikas prieštarauja ir priešinasi suau-
gusiems, jiems mėginant jam padėti.

SUAUGĘS VAIKO PASAULYJE

Būtinumas nuotykių padaro vaiką vaiku, o
jo begalinis džiaugsmas, kai pats ką nors iš-
moksta ar suranda, skiria jį nuo suaugusio.
Vaikas susikuria pasaulį, kuriame jis gali pri-
siglausti. Tame pasaulyje suau-
gęs yra laiko-
mas maloni nepažįstamuoju, iš kurio vaikas
tikisi patirti teisybės ir žinių, neklausinėdamas
ir nebūtinai turėdamas paaiškinti savo elgesio
priežastis.

„Norėdami įžengti į šį vaikų pasaulį, turė-
site atsisakyti bausmių, susivaldyti nuo papir-
kinėjimų ir savo būdu turėsite vaikus įtikinti,
kad jūs tikrai, nuoširdžiai norite padaryti jų
pasaulį geresnį ir linksmesnį... Iš tikrųjų, kiek-
viename suaugusiame yra būtina kas dieną iš
naujo mokytis, nes kiekvieną dieną vaikas kei-
čiasi, besivystydamas pagal tą suaugusiojo
įvaizdį (image), kurį jūs jam parodėte“ — rašo
Helen Parkhurst.

*Redakcijos pastaba: Kaip įvairus yra suau-
gusiųjų elgesys, taip įvairios yra ir vaikų
nuomonės apie juos. Yra gerų, vidutinių ir
blogų suaugusiųjų. Pagal tai susidaro ir
vaikų nuomonės: teigiamos, neigiamos, ma-
tančios ir bloga ir gera. Šiame rašinyje su-
rinkta daugiau neigiamų nuomonių. Esa-
me įsitikinę, kad yra ir kitų, teigiamų, vai-
kų nuomonių, bet kartu pripažįstame, kad
yra priežasčių suaugusiuose, kodėl tokia
neigiama nuomonė vaikuose atsiranda. Dėl
to šis rašinys yra naudingas, nors nepasa-
ko viską. Laukiame skaitytojų pasisakymų.*



IR VĖL STOVYKLA!

ANTANAS SAULAITIS, S. J.

Psichologijos mokslo nedaug reikia, kad suaugusiųjų pasaulis atpažintų jaunimo akiračio mėgiamiausius laikotarpius. Nėra abejonės vasaros stovyklų pasisekimu, nes, užimdamos didesnę organizacijų pastangų dalį, jos yra šeimoje kasdieninis žodis ir finansinis rūpestis.

Jokių modernaus laikotarpio metu nebuvo tiek stovyklaujama, kiek dabar, o ypatingai Šiaurės Amerikoje plintančiuose viešuose miškuose, bei įvairiose stovyklavietėse.

Reikšminga, kad lietuvių tarpe stovyklavimas, prasidėjęs kariuomenėje ir skautų sąjūdyje, išeivijoje daugėja ir auklėjimo požiūriu užima jau nebe antraeilę vietą. Visuomenė stovyklą remia dėl jų bendruomeninio vaidmens.

Šeima kiekvienam yra pilniausia lietuviškoji bendruomenė. Iš šio saugaus ratelio vaikas tiesia ranką ir pamažu išeina į kitas mažas bendruomenes — draugų būrelį, mokinių klasę, organizacijos vieneta, kol paaugęs giliau įsijaučia į tautinę, valstybinę, profesinę, religinę bendruomenę ir subrendęs kuria savo šeimą.

Išeivijos sąlygos riboja lietuviškųjų bendruomenių apimtį, nes aplinka skiriasi. Net liuanistinė mokykla, lietuviškumo nugarkaulis, tėra keleto valandų įvykis. O vasaros stovykla tada tampa bendruomeninio lietuviškojo gyvenimo mokykla bei pergyvenimas kaip tik tuo jautriu brendimo metu, kai pirmą kartą kiti žmonės, jų rūpesčiai, ypatybės, artumas pasidaro labai svarbus.

Maža yra vasarų augančio žmogaus gyvenime, ir laiminga ta šeima, kuri remia stovyklą ir savuosius žūt būt išleidžia kasmet. Tuo būdu vasarą vyksta apie 50 jaunimo stovyklų su apie 5,000 dalyvių. Apie pusę organizacijoms priklausančių vaikų tėvų neturi laiko ar dėl kitų priežasčių nesugeba savo vaikų aprūpinti šiuo išeivijoje reikalingu smagiu pergyvenimu. Deja, nėra duomenų apie nepriklausančius lietuviškom jaunimo organizacijom.

Lietuviškoji stovykla puoselėja bendruomeninę mintį efektingiau už ilgas ir sudėtingas moralizuojančias paskaitas, nes sumaniai ir iš anksto paruošta vaiko psichologijai pritaikyta programa savaime skverbiasi į sąmonę, sąžonę, jausmus ir pomėgius per žaidimus, vakarines programas, ypač dainas, per gamtos grožį ar jėgą ir draugystę.

Po smagios vasaros lengviau kalbėti lietuviškai, maloniau dalyvauti organizacijos užsiėmimuose, ikandamesnės knygos bei leidiniai, lietuviškiau ir šeimoje gyventi.

VASAROS STOVYKLOS JAV ir Kanadoj
šią vasarą (sąrašas nepilnas): Akademikų skautų suvažiavimas Pattowattamie, Mich., VII. 1-4. Jūrų skautų jubiliejinė stovykla, New Wasaga, Kanadoj, VIII 12-21. Moksleivių ateitininkų: vyresniųjų — Dainavoj, Manchester, Mich., VII. 2-16; jaunesniųjų — ten pat, VII. 2-16; Kanadoj, New Wasaga, VII. 23 — Vm. 6; Rytiniam JAV pakrašty, Kennebunkporte, Maine, VIII. 6-20. Skautų: Bostono skautų, Barnstead, N. H.; VIII. 6-12, Čikagos ir Klevelando, Rakas, Custer, Mich., VII. 1-15; Niujorko ir Hartfordo, Ažuolyne, Lisbon, Conn., VIII. 16-26; Montrealio, Baltioj, VII. 23 — VIII. 6; Toronto, Romuvoj, Ravenscliffe, Ont., VII. 15-29; skautų ir skaučių vadovų, Rakas, Custer, Mich. VIII. 19-27. Taip pat: Jaunimo (L. B.) stovykla, Expo 67, Vallée Bleu, Que., nuo VIII. 27. Mergaitėms — reng. Nek. Pr. Seserys, Dainavoj, VII. 17-31, ir Putname, VII. 2 — VII 30. Tėvų Pranciškonų reng. Kennebunkporte, VI. 30 — VII. 28, ir Tėvų Marijonų, reng. prie Čikagos. Aušros klubo, Wasagoj, VII. 8-22, Gerjo Ganytojo, Toronte, nuo VII. 8.



SAUJA TĖVIŠKĖS ŽEMĖS

Šešiolikasis „Draugo“ romano konkursas padovanojo lietuviui skaitytojui sauja gyvos, derlingos ir žydinčios tėviškės žemės. Autorius Pranas Naujokaitis premijuotame romane „Žydinčios dienos“ pateikia ją tokią artimai miela, prakaitu ir krauju nulaistytą; tokią sava, kad tą nuostabią jos šilimą gali pajusti kiekvienas skaitantis — nesvarbu, ar jis gimęs Lietuvoje, ar niekuomet jos nematęs.

Suprantama, romanas nėra parašytas tik apie žemę. Jame maišosi ir žmonės. Jų net per daug — trys kartos su marčiomis, žentais, anūkais, bernais ir mergomis... Tačiau jie žemdirbiai ir taip artimai su savo maitintoja žeme suaugę, kad sunku pasakyti, kas romanui svarbiau, žemė ar žmogus. „Jaučia Algirdas, kad jis įaugęs į visą aplinkumą, į banguotų lygumų medžiais, sodybomis ir miškeliais išmargintą peisažą. Tai jo vidaus pasaulio neatskiriama dalis. Be jos negalėtų gyventi, bet ir norėdamas negalėtų išmesti iš širdies“ (141 psl.).

„Žydinčios dienos“ — tai visas laisvos Lietuvos gyvenimo laikotarpis, nuo pat nepriklausomybės paskelbimo iki pirmosios bolševikų okupacijos. Apie šį laikotarpį yra rašęs beveik kiekvienas, svetur gyvenantis, lietuvis rašytojas, dėl to darosi kaskart vis sunkiau ką nors naujo, nepatirto šio turinio knygose atrasti. Nors Naujokaicio romanas liečia tik nedidelio Suvalkijos kampo įvykius, jie yra būdingi visai Lietuvai. Stengdamasis apimti ir kuo pilniau atvaizduoti visą laisvąjį, žydinčią laikotarpį, autorius paliečia įvykius tik prabėgomis, nespėdamas sustoti, išigilinti, plačiau jų priežastis ar pasekmes pagvildinti. Kai kurie epizodai tikrai yra mažai mūsų literatūroje minėti, įdomūs ir tiesiog prašyte prašosi platesnio dėmesio, pvz. ūkininkų streikai, lietuvio kario savanorio kovų viazdai ir kt. Tačiau autorius, davęs gražią užuomazgą, išsiunčia savanorius į frontą ir vėl knaisiojasi kaimiško gyvenimo smulkmenose.

Visas skubus romano įvykių kaleidoskopas dalinai nustelbia ir palieka šešėlyje jo personažus. Veikėjai pasirodo kažkaip lėkšti, pernelyg standartiniai, tarsi be gilesnių dvasinių pasaulių. Bene įdomesne asmenybe prasikiša Duobų samdinė Marytė, kurią mylėjo Vincas Žibutis ir suvedžiojo Felius. Nors pirmesniuose romano puslapiuose ji pasirodo lyg ir „vištelė“, bet ilgainiui išauga į stiprią moterį ir motiną. Vincas, kuris, galima sakyti, yra centrinis romano personažas, taipgi užtvertas, skubiai besikeičiančių įvykių, narve. Autorius nestabtelia ties jo vidutiniais išgyvenimais, jo sielos gelme, tik skuba pro šalį su žydinčiu ir nevisai žydinčių dienų aprašymu.

„Žydinčios dienos“ nustebins ne vieną skaitytoją, susipažinusį su ankstyvesniais Prano Naujokaicio romanais. Šios knygos puslapiuose autorius yra atsisakęs savo priprasto rašymo būdo ir tapęs beveik santūrus, ramus ir nuoseklus. Sakiniai trumpučiai, sklandūs ir aiškūs, tačiau stilius, nenukentėjęs, pasilieka puošnus, lyriškas. Ypač tai pasireiškia, kur autorius mini gamtą: vyšnių soduose tūnančias sodybas, laukus, miškelius... „Rytas žaidžia miške šešėliais. Saulės spinduliai skverbiasi pro retą rūką: lyg kas būtų dūmų papūtęs tarp eglių, kadugynų, krūmokšnių, susipynusiu brūzgų. Samanų drėgmė kvepia lyg smilkalas. Gegutės kukavimas sklinda ir aidi skarotose eglių šakose, kaip vargonų dūdavimas bažnyčios skliautuose...“ (239 psl.).

Premijuotąjį romaną „Žydinčios dienos“ išleido Lietuviškos Knygos Klubas, Chicagoje. Jo laida, rodos, jau yra išsibaigusi, kas liudija skaitytojų didelį susidomėjimą šiuo Prano Naujokaicio kūriniu.

Danutė Bindokienė

Danutė Bindokienė, pati rašanti ir nemažai bendradarbiaujanti spaudoje, paskutiniu metu išleido naują knygėlę vaikams „Baltosios pelytės kelionė į mėnulį“.

KNYGOS ATOSTOGŲ

SKAITYMU

Tur būt, kiekvieno mūsų svajonė yra pabėgti nuo vasaros karščių kur nors prie ežero, išsitiesti ant vejų medžio pavėsyje, atsileisti nuo darbų, kurie visą žiemą persekiojo, ir pasinerti į įdomią knygą. Štai čia keistu sutapimu mes turime visą glėbį knygų, kurios tiktų vasaros laisvalaikio skaitymui.

Neseniai pasirodė Antano Vaičiulaičio „Gluosnių daina“ — tai dailiai apipavidalintos vinjetės iš paprastų ir nepaprastų lietuvių gy-

venimo įvykių. Akiai ir ausiai maloni Nelės Mazalaitės knyga „Miestelis, kuris buvo mano“ — čia su pasakotoja ir jos palydovu lūkuriuodami atvažiuojančių namiškių, pamažu einame nuo geležinkelio stoties į miestelį — o pakeliui, atrodo, kiekvienas akmuo turi savo istoriją, kurią šneki pasakotoja gyvai apsako tylinčiam palydovui.

Turim ir du romanus, kurie mus nukelia į netolimą praeitį: „Draugo“ premiją laimėjęs Prano Naujokaičio „Žydincios dienos“ sukausi apie tarpkarių metus ir žemės reformą. Aloyzo Barono „Trečioji moteris“ (atžymėta „Giedros“ premija) prasideda ten, kur Naujokaičio knyga baigiasi — su pirmaisiais karo metais. Knyga greitai skaitoma, betgi priverčia skaitytoją susimąstyti.



IŠKARPOS IŠ ANAPUS

Nustemba, kad mokam lietuviškai

Atsilankantieji iš okupuotosios Lietuvos labai nustemba išgirdę lietuvių išeivius kalbant lietuviškai. Kodėl? Ogi todėl, kad ten plačiai varoma propaganda, jog lietuviai išeivijoje yra visai nutautėję ir nebemoka kalbėti lietuviškai ne tik eiliniai, bet net ir didieji visuomeninkai, "lietuviybės skleidėjai". Štai kad ir tokiam laikraštyje kaip "Literatūra ir Menas" (1967, 13 nr.) rašoma:

"Žymus mūsų veikėjas (pavardės prašė neskelti), viešėdamas JAV, susitiko su dipukų veikėju — lietuviybės skleidėju. Galėjęs būti įdomus pokalbis neįvyko — sutrukdė staiga iškilęs kalbos barjeras. Dipukas jau nebemokėjo lietuviškai, o mūsų dar nebuvo išmokęs svetimų kalbų".

Neturėtų teršti

Iš mokyklos suolo daug kas pamena lietuvių poeto S. Stanevičiaus eilutes "Kur Nevėžis nuo amžių pro Raudoną dvarą savo vandenį čystą

į Nemuną varo..." Šios eilutės tai didžiulis kaltinimas civilizuotam šio šimtmečio žmogui, pavertusiam Nevėžį dvokiančia arterija. Apgailėtinas jo vaizdas žemiau Panevėžio atbaido turistus, poilsiautojus, žvejus. Beje, pastariesiems čia nėra kas ir veikti — žuvis iš kart "reagavo" į miesto įmonių "dovanas".

Panaši padėtis yra ir su Šešupe žemiau Kapuko (Marijampolės), Kulpe žemiau Šiaulių, Nerimi ir Nemunu žemiau Vilniaus ir Kauno. Apie 100 įmonių įvairias atliekas, tepalus, nuodingus chemikalus suleidžia į vandens baseinus. Ir upės kas parą gauna įmonių bei miestų "duoklę" — 2,15 bilijono kubinių metrų užteršto vandens.

Didžiausiais vandenų teršėjais paprastai tampa mėsos ir pieno kombinatai, chemijos gamyklos, auto remonto dirbtuvės. Pastaruoju laiku vis griežčiau kontroliuojami ir kolūkiai bei tarybiniai ūkiai. Dėl jų kaltės į upelius ir ežerus patenka nerūpestingai saugomas amoniako vanduo, trąšos, traktorių kuras ir tepalai, fermų srutos.

Nerūpestinga gręžinių eksploatacija ir priežiūra daug žalos padarė požeminiam vandeniui. Nemažas vandens atsargas gali sunaikinti ir melioracija. Dėl nepakankamai gerai apgalvotų projektų sausinant apyžerius išnyko Biržulio ežeras Telšių rajone, bala pavirto Korkovo ežeras Lazdijų rajone.

Ryšium su tuo gilia prasmę įgauna Lietuvos

Jeigu nori knygos, kuri duoda progos daug dalykų pergaltoti, imk į rankas Rosemary Haughton "On Trying To Be Human" — tai knyga, kurios tezė yra, kad buvimas krikščioniu reiškia norą tapti pilnesniu žmogumi. Pati knyga rodo kelis kelius į gilesnį žmogiškumą. Kaip būti jautriu žmogumi — ir tokiu žmogumi, kuris drįsta savo tikėjimą liudyti — galime pamatyti Dietrich Bonhoeffer "Letters and Papers from Prison" — tai jo laišakai, rašyti Berlyno kalėjime tėvams ir draugui. Vokiškai skaitantiems rekomenduojame Hans Graf von Lehndorff "Ost-preussisches Tagebuch" — tai giliai tikinčio krikščionio daktaro pergyvenimai 1945-47 metais Rytprūsiose, karo bangai persiritus.

Žvilgsnį į šių dienų rūpesčius meta Juozas Girnius savo knygoje "Idealas ir laikas" — ypatingai įdomūs antrosios knygos dalies samprotavimai apie pasaulėžiūros svarbą žmogaus gyvenime. Antano Maceinos "Dievo avinėlis" tęsia svarstymus, apie Dievą ir žmogų.

Vasaros kaitroje norisi ir knygų, kurios

leistu pabėgti į svetimus, nematytus, neregėtus kraštus. Tokiai kelionei į fantazijos pasaulį ypač tinka J. R. R. Tolkien "The Hobbit" ir "Lord of the Rings" trilogija (visos gaunamos pigioje popierinėje Ballantine Books laidoje). Reikia tik skaitytoją perspėti, kad knyga beskaitant elfų, orkų ir hobitų pasaulis tampa lygiai realus kaip ir žmonių pasaulis, gi Bilbo ir Frodo stojasi greta epinių herojų. Tas, kuris įsitikinęs, kad vaikų knygos yra tik vaikams, turėtų paskaityti Kenneth Grahame "The Wind in the Willows" (pigi Scribner Library laida) apie kurmį, upės žiurkę ir varlę, kuri turėjo pavojingą aistrą automobiliams.

Tiems, kuriuos labiau domina žmonių, negu gamtos pasaulis, rekomenduojame premiją laimėjusį Bernard Malamud romaną "The Fixer". Nuotykių romanų mėgėjai nesigailės perskaite John le Carre špionažo romaną "The Looking Glass War".

Štai visa knygų krūva — belieka tik pasiimti didelį lagaminą ir dvi savaites atostogų...

Arūnas Liulevičius



Gamtos apsaugos draugijos II respublikinės konferencijos priimtas kreipimasis. "Lietuva — sparčiai besivystančios pramonės šalis, — sakoma jame, — tačiau kylanti pramonė neturi paliesti mus supančios gamtinės aplinkos gyvybinių šaltinių, būtinai reikalingų kitiems žmonių poreikiams — turizmui, poilsiui, sveikatai. Chemijos dirbinių naudojimas žemės ir miškų ūkyje neturi viršyti normų, nekenksmingų gyvosios gamtos klestėjimui, nutekantieji pramoniniai ir komunaliniai vandenys neturi teršti nei paviršutinių, nei gruntinių vandenų" ("Komjaunimo Tiesa", 1967, 93 nr.).

Jaunimo teatro sunkumai

"Apie teatrą, kuris labai nori gyventi". Parašiau tokį pavadinimą ir jau girdžiu klausimą: o kuris teatras to nenori? Ir vis dėlto dar kartą pabrėžiu, kad yra pas mus toks kolektyvas, kuris itin atkakliai, užsispyręs skina sau kelią į gyvenimą. O tas kelias iš tikrųjų tarsi pasakoje: sunkus, pilnas netikėtumų ir kliūčių. Tačiau mūsų herojus tuo keliu eina ir tiek. Ką gi, kiekvieno teatro gyvenimo pradžioje būna sunkumų. Susidūrė su jais ir Valstybinis Jaunimo teatras. Reikėjo suburti trupe, rasti jai meno vadovus — su visu tuo paprastai susiduria daugelis teatrinių kolektyvų. Bet juk ateina metas, kai organizacinis etapas baigiasi. Deja, naujai įkurtas Jaunimo teatras tokio meto vis dar nesulaukia. Iki šiol teatrui opus ir, deja, kasmet vis opesnis yra patalpų klausimas, savo stacionaro (pastovios apmokamos aktorių grupės — Red.) problema. Jaunimo teatras yra prisiglaudęs prie Profsąjungų kultūros rūmų. Tik tam tikrom dienom jis gali rodyti spektaklius. Kitom dienom rūmai kone plyšta nuo įvairiausių renginių. Sutinkame, kad salė, kurioje Jaunimo teatras rodo spektaklius, ne pati geriausia, nors ir labai didelė. Bet tai pagaliau ne pats didžiausias sunkumas. Net tom dienom, kai rodomi spektakliai, paskelbta, taip sakant, teatro diena, rūmuose vyksta dar daugybė kitų kultūrinių rengimų: čia ir tradiciniai šokiai (šeštadieniais, sekmadieniais), ir žiburėliai, gastrolijų koncertai ir t. t. Žiūrovų salė blogai izoliuota, ir dažnai vargšė Džuljeta miršta, pritariant džiazui, o Romeo — skambant bokalamis bufete... Pasitaikė atvejų, kai teatras negalėdavo net laiku pradėti spektaklio, kol nesibaigdavo eilinis renginys antrame aukšte. Sunku tokiais atvejais žiūrėti į režisorių, aktorius, kurie, užuot susikaupę prieš spektaklį, tildo ir ramina kiekvieną vaikščiojantį erdviais rūmų fojė. Kūrybinė nuotaika... (daug-

taškis originale — Red.). Pribrendo reikalas apie tai prabilti visu balsu, nes čia toli gražu jau nebe organizacinis klausimas, o kūrybinis. Kaip dirbti toliau tokiomis sąlygomis? Ar ne per didelis "išbandymas" jauniejiems? ("Pergalė", 1967, 4 nr., 146 psl.).

Okupuotos Lietuvos spaudoje dažnai galima pastebėti dejavimų, kad platesnės masės mažai domisi menais, kalbama, kad reikia mokyti jaunimą iš mažens pamilti meną, pratinti darbininkiją domėtis muzika, teatru... Neretai griaudenama apie nedėkingą lietuvių kūrėjų, menininkų, teatro padėtį užsienyje, dažnai rašoma, kad "kapitalistinis vakarų pasaulis yra nejautrus menui..." Užuot verkšlenus dėl lietuvių kūrėjų ir bendrai dėl meno užsienyje, draugai propagandistai tegul geriau pasirūpina minimalinėmis kūrybinio darbo sąlygomis Jaunimo teatrui Vilniuje. Vietoj tos visos propagandos ir agitacijos, kuriai yra išleidžiama daug lėšų ir energijos, tegul būna pastatytas jaunimui patrauklus teatro pastatas.

Geriau normos neviršyk

Iš mezgėjos laiško, paskelbto "Jaunimo Gretose", 1967, 4 nr.:

Aš dirbu mezgimo ceche. Dirbu, kaip sakoma, išsijuosusi. Kas nenori daugiau uždirbti, kas nesistengia viršyti normas! Bet vieną kitą mėnesį viršijus normas, tuoj prisistato normuotojai. Tada jau galas mūsų pastangoms. Tuoj padidėja išdirbio normos, atlyginimas lieka tas pats, o jei normos (t. y. padidintos, naujos —



Red.) neįstengi įvykdyti, tai dar ir sumažėja. Kodėl negalima būtų normuoti taip, kad žinotume, jog už mūsų pastangas bus atitinkamai atlyginta. Juk dėl to laimėtų ir gamyba, ir mes, darbininkai... Geriausias akstinas — leisti mums dirbti tiek, kiek sugebame”.

Dabartinėje Lietuvos pramonėje, taip kaip visoje Sovietų Sąjungoje, darbininkas ar darbininkė normalų užmokestį gauna tik tuomet, kai pajėgia išpildyti nustatytą darbo normą. Norėdami uždirbti daugiau, darbininkai stengiasi pagaminti virš normos. Suprantama, kad tai pareikalauja didesnio darbo tempo, didesnės įtampos ir nuovargio. Bet žmonės, norėdami pagerinti savo gyvenimą, stengiasi kiek galėdami viršyti darbo normas, kad gale mėnesio gautų vieną kitą dešimtinę daugiau. Deja, neilgai tenka džiaugtis savo prakaito vaisiais. Pradėjus viršyti darbo normas, fabrikų ir įmonių administracija pakelia normų dydį taip, kad dabar, norint uždirbti tą patį normalų uždarbį, reikia dirbti jau pakeltu darbo tempu, už ką anksčiau darbininkai gaudavo priedo. Jeigu darbininkai neįstengia išpildyti naujų darbo normų, jų užmokestis krenta. Taip darbo žmogus yra pagautas tarp kūjo ir priekalo, faktiškai jis savo sunkiu darbu negali pagerinti savo gyvenimo, nes juo labiau jis stengiasi, juo labiau jį spaudžia. Žiauresnio darbo žmogaus išnaudojimo negalėjo išsigalvoti nei ciniškiausias kapitalistas. Nenuostabu, kad tokiose sąlygose darbininkai ima "kombinuoti"...

Pajuodę vėl skamba — kai kurie

“Praeivis nejučia sulėtina žingsnį. Kiti specialiai ateina į Gedimino aikštę. Žmonės stovinėja, klausosi. Iš varpinės bokšto atplaukia vis naujos melodijos. Jau kelios dienos naujieji kurantai prabyla tiksliai nustatytu laiku — vidurdienį, dvyliką valandą, skamba signalas “Sesuo žydrioji Vilija”, vakare, dešimtą valandą — liaudies dainų melodijos.

Varpų muzikos koncertai jau seniai susilaukė pasisekimo Kaune. (Skambinama iš buvusio Karo muziejaus bokšto — Red.). Dabar savo kurantų su malonumu klausosi ir vilniečiai. Nelengva buvo surinkti Gedimino aikštės varpinei tinkamus varpus: daugelį jų, anksčiau garsinusių “Vilniaus bonias”, okupacijos metais išgabeno hitlerininkai. Nelengva buvo įrengti naujuosius kurantus, juos suderinti. Bet sunkumai jau įveikti. Varpų muzikos kon-

certai tampa nauja Lietuvos sostinės tradicija. Visiems jos kūrėjams norime pasakyti nuoširdų ačiū”. (“Tiesa”, 1967, 111 nr.).

Beje, varpų muzika Vilniuje ir kituose Lietuvos miestuose nėra naujiena ar “nauja tradicija”. Ir tas “nuoširdus ačiū” pirmiausia priklauso tiems varpų kūrėjams, kurie juos “kadaise” įkėlė į bažnyčių ir koplyčių bokštus, kad jis skambėtų kiekviename Lietuvos mieste ir bažnytkaimyje, kviesdami žmones į Mišias ir kitas religines pamaldas. “Komjaunimo Tiesoje” (95 nr.) yra aiškiai sakoma: “Varpai yra surinkti iš visos respublikos kampelių... Nuo laiko pajudę varpai, anksčiau nenaudojami, džiu-gins vilniečius”. Ir per pačius vokiečių okupacijos metus varpai gausdavo Vilniuje ir stiprindavo lietuvių viltį. Tiesa, hitlerininkai dalį Lietuvos varpų išsivežė, bet atėjusi raudonoji komunistų okupacija likusiuosius Lietuvoje varpus beveik visiškai nutildė. Naciai konfiskavo varpus; atėję komunistai padarė “pažangą” — konfiskavo ne tik varpus, bet ir bažnyčias. Dabar, daugiau kaip po dviejų dešimtmečių okupacijos, dalį konfiskuotų varpų leido sukelti į Gedimino aikštėje stovinčią varpinę.

Čekė apie Lietuvą

Čekoslovakijos Olomouco Palackio universiteto docentė, istorijos mokslų daktarė Hrabova jau seniai domisi mūsų respublika, lietuvių ir čekų tautų ryšiais. Dabar viešnia svečiuojasi Vilniaus Valstybiniame universitete, renka medžiagą apie kryžiuočių veržimąsi į Rytus, domisi, kaip Lietuvos istorikai tiria šiuos klausimus.

Gegužės 11-tą dieną universiteto kolonų salėje docentė L. Hrabova skaitė paskaitą “Lietuvos ir čekų santykiai XIII - XV amžiuje” (“Komjaunimo Tiesa”, 1967, 93 nr.).

Viena tauta, vienas filmas?

“Literatūra ir Menas” šių metų 13 nr. persispausdino iš italų spaudos nuotrauką ir po entuziastiška, tiesiog sensacinga antgalve “Bendras lietuvių - italų filmas? Taip!” rašoma:

Nuotraukoje matome mūsų kino režisierių Vytautą Žalakevičių, aptariantį naujo bendros lietuvių-italų gamybos filmo “Pusė ir pusė” kūrybinį planą su garsiuoju italų režisieriumi



RELIGINĖS TEMOS

Aš žinau, kad Jūs turit prisitaikyt prie daugumos skaitytojų, taip daro ir visa kita spauda. Užsakydama Jūsų žurnalą, tikėjau gauti daugiau dvasinio peno — religinių straipsnių — Kristaus mokslo, jo gyvenimo smulkmenų. Tai niekada nesensta. Deja, čia, kaip ir visoj kitoj spaudoj, daugiausia visokių profesorių ir mokslo žmonių įrodinėjimai, kad “balta yra tikrai balta”.

Lai Viešpats Jums padeda sumegzti tamsesnį ryšį tarp žmogaus ir Dievo.

Ona Eišinienė, Torontas

Grynuoju bažnyčios mokslu besidomintieji pamokslų pasiklausyti vaikšto bažnyčion arba skaito specialius, tikybinės minties leidinius. Tokių išeivijoje iš tiesų netrūksta. Juk čia pat

Londono Nidoje spausdinamas “Šaltinis” yra “tikybinės minties”, o JAV lietuvių jėzuitų leidžiamieji “Laiškai Lietuviams” yra kultūringumu ir aktualumu pasižymėję ir ateistų mielai skaitomi.

R. Maziliauskas, "Europos Lietuvyje", V. 2

PAMOKSLAI

Ar Jūs žinote, kad iš mažos koplyčios sklinda dvasinė šviesa šeimoms? Mūsų šeimoje sekmadienio pamokslai diskutuojami pietų metu. Kiekvienas galime patikrinti — ką supratome, kaip į tą klausimą žiūrime. Ar negalima tų pamokslų įnešti į “Laiškus Lietuviams”? Tai tik noras, kad tos mintys pasiektų šeimas, asmenis, kurie negali dalyvauti Tėvų Jėzuitų koplyčioje, tačiau kas sekmadienį laukia iš pamokslų dvasinio maisto.

Gailutė Valiulienė, Čikaga

Mikelandželu Antonioniu. Abu režisieriai susitiko milijonierių mieste — Neapolyje. Menininkai greitai rado bendrą kalbą — plačiaformatinis, stereofoninis ir spalvotas filmas “Pusė ir pusė”, tur būt, dar šiais metais pasirodys ekranuose (premjerą numatoma Romoje, Paryžiuje ir Vilniuje). Laikraščio “Osservatore di Napoli” reporteris kalbėjosi su abiem režisieriais.

— Aš ką tik Londone baigiau filmuoti filmą “Blow up”, — pareiškė Mikelandželas Antonionis. — Labai džiaugiuos, galėdamas imtis bendro darbo su pagarsėjusiu lietuvių režisieriumi Vyt. Žalakevičium. Juo labiau, kad, kaip bebūtų keista, lietuviai ir italai yra viena tauta. Apie tai sužinojau perskaitęs Mykolo Lietuvos veiklą “Apie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius”. Tenai 51 psl. sakoma: “Mūsų protėviai italai, kurie vėliau vadinosi litalais, o dar vėliau gavo lietuvių vardą”. Mane jau seniai jaudino lietuviško kolūkinio kaimo tematika, stipriai ir pastoviai atsispindinti lietuvių prozi-

ninkų kūryboje. Štai tų kūrinių pagrindu ir ėmėmės ekranizacijos.

— Filmas iš esmės jau beveik baigtas, — pareiškė Vyt. Žalakevičius — tetrūksta scenarijaus, bet tai ne esminis dalykas. Lietuvą filmuosime Kryme, Turkmėnijoje, Madagaskare ir Neapolyje. Jame filmuojasi publikos mylimi aktoriai Žanas Mare, Donatas Banionis, Marcelas Mastrojanis, iš Joniškio kilęs lietuvis, anglų aktorius Jonas Skinkė arba Laurensas Harvėjus, taip pat sutiko dalyvauti Sofija Loren ir lietuviškojo kino juostoje “Naktys be nakvynės” puikiai užsirekomendavęs lietuvių aktorius Zakarijus Grigoraitis”.

Idomu, kad apie šią tikrai sensacingą žinią kituose Lietuvoje išeinančiuose laikraščiuose visiškai neužsiminta. Bijomasi, kad garsūs kinomatografijos menininkai nepagadintų lietuvių?! Jei gaminamam filme nebus propagandos, mes šį lietuvių italų filmą sutiksime džiaugsmingai.

Paruošė Mindaugas Banėnas



BLOW-UP

Filmas „Blow-up“, gal būt, daugiausia pasižymi savo gera fototechnika ir originalumu statant veiklą. 1966 metais jis laimėjo pirmą vietą National Society of Film Critics įvertinimu, taip pat Didžiąją Premiją Cannes filmų festivalyje. Tačiau reikia perspėti, kad šis filmas yra vienas iš modernių, kuris nesilaiko įprastų temos vystymo taisyklių ir susideda iš fragmentinių vaizdelių, kurių suma palieka tam tikrą bendrą mintį.

Filmo veiklą parašė ir režisavo Antonioni, o pastatė Carlo Ponti. Veiksmas vyksta Londone, kur ypač atkreipiamas dėmesys į jo ilgą plaukę jaunuomenę, gyvenančią džiaz muzikos ir abstraktų bei pop meno šešėlyje. Susitinkama ir su taikos plakatus nešiojančių demonstruotojų minia ir su klykiančiu jaunuolių būriu, kuris pajaciškai ištepiais veidais beprasmiškai siaubia miesto gatves. Neaplenkiamas ir progresyvaus baliuko vaizdas, kur šalia rimtų diskusijų rūkoma ir marijuana.

Svarbiausias filmo veikėjas yra fotografas (David Hemmings), kuris šalia nuolatinio darbo, modelių fotografavimo savo studijoje, taip pat ieško įvairių vaizdų išleisti fotografijų knygai. Jo modeliai egzotiški, o jų rūbai dar keistesni. Jį persekioja jaunos mergaitės, kurios nori tapti modeliais, įveldamos jį į fantastiškas situacijas. Kai kurios scenos abejotinos vertės, bet gali būti priimtinos, kaip dalis to didelio beprasmiškumo ir banalumo tokio tipo vedame gyvenime.

Filmo įtampa pasiekama, kada fotografas, viešame parke pastebėjęs meilės porėlę, juos randa sau įdomiu siužetu ir pradeda fotografuoti. Moteris (Vanessa Redgrave), pastebėjus fotografa, nori iš jo atimti filmą. Jos didelis susinervinimas sukelia fotografo žingeidumą. Jis, išaiškinęs ir padidinęs tas nuotraukas, pamato, kad ten po ta nekalta scena, kurią jis fotografavo, iš tikrųjų vyko žmogžudystė. Norėda-

mas tuo įsitikinti, jis grįžta į parką ir iš tikrųjų randa lavoną.

Tuo tarpu nuotraukos iš studijos pavogiamos, ir jam nelieka jokie įrodymai apie įvykusių žmogžudystę. Jis grįžta į parką nufotografuoti bent lavoną, bet ir to neberanda. Parke jis sutinka tą grupę jaunuolių pajaciškais veidais, kurie, pantominiu būdu išvaidindami žaidimo judesius, veda įdomų lauko teniso žaidimą be sviedinukų ir rakečių. Net pats fotografas įtraukiamas į šį nerealų žaidimą, kai jį išivaizduotas sviedinukas persoka tvorą, prie kurios jis stovi, ir žaidėjai prašo, kad sviedinuką jiems atmetų. Fotografas, suradęs žolėje neegzistuojantį sviedinuką, permeta jį atitinkamu gestu per tvorą ir teniso žaidimas vyksta toliau.

Šiam filmui pabaiga labai tinkanti ir iš tikrųjų vykusiai graži. Jauno aktoriaus David Hemmings vaidyba nepretenduojanti, ir čia gerai pritaikyta. Pastatymas gražus ir paprastas be ypatingo noro veiklą komplikuoti. Filmą tinkamas subrendusiems jaunuoliams virš aštuoniolikos metų ir suaugusiems, kurie mėgsta modernios išraiškos kūrinius.

Dalė Koklytė - Lukienė

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

KHARTOUM. Generolo Gordono 1884 m. susikirtimas Sudane su fanatiko Mahdi daliniais. Ieškota sensacingų vaizdų, ne charakterių gelmės. Pastatymas spalvotos Cinerama ekrane. Patiks karo vaizdų mėgėjams.

KISS THE GIRLS AND MAKE THEM DIE.

Amerikiečių ir anglų agentai išgelbsti žmoniją iš visuotinio sterilizavimo. Filmą spalvotas. Tinkamas visiems.

LA GUERRE EST FINIE. Prancūzų gamybos filmas pavaizduoja profesionalą revoliucionierių, priverstą pergaltoti savo išipareigojamą padėti nuversti Ispanijos Franko režimą. Paraštas anglų kalba. Filmą gali būti įdomus su-

augusiems, bet netinka nei jaunuoliams, nei vaikams.

THE LIQUIDATOR. Nekaltai atrodantis kvailius pasamdomas anglų slaptosios policijos padėti išnaikinti šnipus. Filmas vietomis pramoginis, vietomis be skonio. Netinka nei jaunuoliams, nei vaikams.

THE LOVEMAKERS. Nauja italų filmo "La Viacea" laida. Filmas vyksta realia 1885 m. Florencijos fone, kuriame šeima veda ginčus dėl paveldėjimo. Nepastovų sūnų vaidina Jean-Paul Belmondo, jo pamėgtą prostitutę Claudia Cardinale. Filmas netinkamas jaunesniems kaip 18 metų.

LOVES OF A BLONDE. Čekoslovakų gamybos komedija apie lengvapėdiškai romantišką mergaitę, kuri netikėtai atsilanko sutikto muziko namuose. Paraštės anglų kalba. Filmas vidutiniško lygio ir tinka tik suaugusiems.

MADE IN ITALY. Šis itališkas filmas trumpų pasakų ar pagautų vaizdų pagalba humoristiškai tiria modernią moralę. Paraštės anglų kalba. Savotiško tipo filmas, tinkamas tik suaugusiems.

A MAN AND A WOMAN. Nesudėtinga intriga, bet sumaniu ir spalvingu filmavimu atvaizduojamas stiprus vieno našlio - filmų techniko ir našlės - automobilių lenktynininkės patraukimas vienas prie kito. Šis prancūzų filmas (su parašėmis anglų kalba) laimėjo Oskaro premiją kaip geriausias svetimos gamybos filmas.

A MAN FOR ALL SEASONS. Roberto Bolto vaidinimas, pritaikytas filmo ekranui, dramatiškai atkuria Sir Thomas More gyvenimą ir jo nužudymą Henriko VIII-ojo laikais. Sir Thomas More vaidmenį puikiai pasirodo Paul Scofield. Filmas spalvotas ir rekomenduojamas visiems, net didesniems vaikams (žr. platesnį filmo vertinimą "Laiškuose Lietuviams", gegužio nr., 218 psl.).

MARAT / SADE. Veikalas apie protinių ligų pacientų suvaidintą vaidinimą, parašytą vieno iš pačių pacientų tarpo, Markyzo De Sade, 1808 metais. Vaidinime aktoriai turi nužudyti Maratą. Filmas spalvotas ir pagamintas pagal Peter Weiss to pat vardą dramą. Labai įdomus, bet tik suaugusiems.

A MATTER OF RESISTANCE. Prancūzų komedija, humoristiniai pašiepianti prancūzų atsidavimą "l'amour toujours" tarp rimtų

"D-day" invazijos įvykių. Paraštės anglų kalba. Geras pramoginis filmas. Netinkamas vaikams.

MONKEYS, GO HOME! Šioje Walter Disney komedijoje Dean Jones pastangos išmokyti šimpanzes rinkti alyvų derlių nepatinka vietiniams prancūzų kaimiečiams. Filmas spalvotas. Vidutiniško lygio.

MORGAN! Jautrus anglų gamybos filmas apie jauno menininko nevykusias, bet juokingas pastangas vėl patraukti savo nuo jo atitolusią žmoną. Tik suaugusiems.

MURDERER'S ROW. Dean Martin vaidina agentą Matt Helm šiame nuobodžiame filmo "The Silencers" tęsinyje. Menkos vertės filmas, netinkantis jaunuoliams nei vaikams.

MY SISTER, MY LOVE. Gerai pastatytas, bet sukrečiantis švedų gamybos filmas apie uždraustą meilę toj pačioj šeimoj XVIII-ojo šimtmečio Švedijoje. Paraštės anglų kalba. Netinkamas jaunesniems kaip 18 metų amžiaus.

NAKED AMONG THE WOLVES. Mažas žydukas, slapta įvežtas į Buchenvaldo koncentracijos stovyklą prieš pat aliantų atėjimą tampa simboliu brutalaus konflikto tarp kalinių ir nacių. Paraštės anglų ir lenkų kalba. Labai geras filmas suaugusiems ir subrendusiems jaunuoliams, bet netinka vaikams.

NASHVILLE REBEL. Ne tik pats filmas, bet ir dainos yra menkavertės šioje melodramoje apie kaimo dainų dainininką. Visai netinka jaunuoliams ir vaikams.

NIGHT GAMES. Švedas Mai Zetterling šį kartą surežisavo techniškai gerai atliktą, bet dramatiškai tuščią filmą apie žmogų, kuris išsilaikina iš savo neurotiškos vaikystės nemalonių pergyvenimų ir jų įtakos. Paraštės anglų kalba. Filmas menkos vertės ir netinka jaunesniems kaip 18 metų amžiaus.

NIGHT OF THE GENERALS. Filmas apie psichopatą vokiečių generolą ir asmeninio teisingumo problemą karo metu. Labai geras suaugusiems ir pilnai subrendusiems jaunuoliams, bet ne vaikams.

90 DEGREES IN THE SHADE. Šio filmo fona puošia įdomūs modernios Pragos vaizdai. Veikalas sukasi apie vieno tylaus revizoriaus atrastą didelį finansinį išievojimą, padarytą krautuvės vedėjo ir jo meilužės. Filmas menko lygio; visai netinka jaunuoliams nei vaikams.

**JAUNIMO
CENTRO
STATYBOS
VAJUS**

Jaunimo Centras Čikagoje pasidarė per ankštas. Juo naudojasi tūkstančiai lietuvių, bet pastaruoju metu jau nebegali sutilpti. Todėl planuojama nauja statyba. Tam reikia lėšų. Tėvai Jėzuitai paskelbė Jaunimo Centro statybos vaju. Vajaus talkininkams pramatomos dovanos: automobilis, spalvota televizija, geras šaldytuvas, komplektas baldų, gyvas šuo ir brangus kailis. Atspausdinta 50.000 knygų su bilietais. Kiekvienoje knygutėje bus 5 bilietai po \$1.00. Jas galima užsisakyti žemiau nurodytu adresu. Laimėjusio bilieto išplatintojas gauna 100 dol.

Visi Amerikos ir Kanados lietuviai yra labai prašomi įsigyti kuo greičiausiai JC statybos vajaus bilietus, nes šių metų rugsėjo-spalio mėn. yra pramatomas JC statybos žemės prakasimas. O gruodžio mėnesi bus jubiliejinė 10 metų vakarienė, kurios metu bus įteiktos laimėtojams JC statybos vajaus dovanos. Kas nusipirks 10 knygų, galės dalyvauti jubiliejinėje vakarienėje nemokamai.

Skubiai kreipiamės į savo geradarius ir JC statybos rėmėjus, nes norime 1968 metų ankstyvą pavasarį pradėti statybą, kad Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo 50 metų sukakties proga galėtume padovanoti mūsų tautai Jūsų visų sudėtas aukas, įkūnytas naujame Lietuvos kultūros švyturyje.

Paaugojusieji \$1.000 bus ypatingi JC geradariai, kurių vardai bus įrašyti į marmurinę lentą, kad ir ateinančios kartos žinotų jų pasišventimą tautai.

Bilietų užsakymus ir aukas siųsti: Rev. J. Kubilius, S. J., 2345 West 58th Street, Chicago, Illinois 60636.

**SIBIRO
LIETUVIŲ
PAVEIKSLAS**

Sibiro Kankinių Motinos paveikslas, kurį paprastoje skardoje iškalė nežinomas vilnietis, Sibiro tremtinys, po ilgametės kelionės pasiekė Jėzuitų Namus Čikagoje. Jis vaizduoja Aušros Vartų Marijos atvaizdą (žr. "L. L.", vasaris, 49 psl.); iš Sibiro išgabentas tremtinių, vykstančių generolo Anders armijon, Lenkijos ambasadoriaus Beirute dr. Zawadskio perduotas Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungai, kuri savo ruožtu pavedė jį Lietuviams Jėzuitams. Tėvai Jėzuitai, pritariant lietuviškajai visuomenei, ruošiasi sukurti pastovią šventvietę šiam paveikslui savo koplyčioje Čikagoje. Tad prašo visų pagalbos. Auką prašome siųsti: Jesuit Fathers, (Sibiro paveikslo šventvietei), 2345 W. 56th St. Chicago, 60636.

**ATSIŪSTA
PAMINĖTI**

THE SEASONS by Kristijonas Donelaitis. Rendered from the Lithuanian into English verse by Nadas Rastenis. Introduction and editing by E. Tumas, Ph. D. Dail. V. K. Jonyno viršelio aplankas ir keturių metų laikų vinjetės. Išleido "Lietuvių Dienų" leidykla, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029. 128 psl. Kaina: minkštais viršeliais — \$3.00, kietais — \$4.00. Pirmą

kartą anglų kalbon išversti K. Donelaičio "Metai" yra didelis lietuvių kultūrinis laimėjimas.

Stasys Yla. MODERNI MERGAITĖ. Knyga bręstančiai mergaitei, gyvenimiška, konkreti, pačių mergaičių mėgiama (pirmoji laida išpirkta). Antroji laida — 1967. Iliustravo N. Vedegytė-Palubinskienė. Išleido ir spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn. 352 psl. Kaina — \$4.00